

K I D E

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 4 • 2016

[KUVITTELE
TÄHÄN
KUTKUTTAVA
KANSI.

TEEMA:
MIELIKUVITUKSELLINEN
TUTKIMUS]

KIDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 4 • 2016

www.ulapland.fi/kide

Kide on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti. Seuraava Kide ilmestyy maaliskuussa 2017.

Päätoimittaja MARJO LAUKKANEN

Toimittaja OLLI TIURANIEMI

Art Director REETTA LINNA

Valokuvaaja ANNA-LEENA MUOTKA

Ilmoitusvaraukset TARJA HELALA

Osoitteenmuutokset: tiedotus@ulapland.fi

Päätoimittaja puh. 0400 695 418

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Painos 5 500 kpl, painopaikka Erweko Oy, Oulu 2016. ISSN 0787-0965.

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja, mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide. Julkaisija:

Lapin yliopisto/Viestintä, PL 122, 96101 Rovaniemi.

tekijä

Markku Kontio

www-suunnittelija

"Www-sivujen koordinointi ja kehittäminen kuuluvat toimenkuvaani. Sivuston suunnittelussa otan huomioon sen sisällön, rakenteen, kohderyhmän ja visuaalisuuden. Kide-lehden verkkosivut suunnittelimme ja ideoimme yhdessä päätoimittaja Marjo Laukkasen kanssa, minkä jälkeen minulla olikin helppo työ toteuttaa sivut julkaisujärjestelmäämme.

Uudistetuilla sivuilla voit lukea uusimman lehden, löydät Kide-lehden toimituksen yhteystiedot, voit jättää juttuvinkin tai tehdä tilauksen, peruutuksen tai osoitteenmuutoksen. Tutustu sivuihimme osoitteessa www.ulapland.fi/kide."

TEKIJÄ-palstalla esitellään lehden tekijöitä.

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 Jälkiä [MARKKU HEIKKILÄ](#)
- Sámegillii [KLEMETTI NÄKKÄLÄJÄRVI](#)
- 5 Mie
- 6 Aura
- Luovat
- 7 Arktis
- Kolumni [ANNE KIRSTE AIKIO](#)
- 8 Kiehinien [OLLI TIURANIEMI](#)
- Arviot

TUOKIO

- 26 Tuokio arktisessa [KRISTIINA KOSKINEN](#)

OPISKELUA

- 28 Sarjakuva [PEKKA KOPONEN](#)
- Blogi [MIRKA MOKKO](#)
- 29 Opiskelu-uutiset
- 31 Alumni

KITEYTYKSET

- 32 Tutkimus [Tavarantuotannon digitaalinen vallankumous](#)
- 34 Opetus [Elinikäisen oppimisen kehittäminen Pohjois-Afrikassa](#)
- 36 Taide [Vanhan liiton leppoisaa nykymaalausta](#)

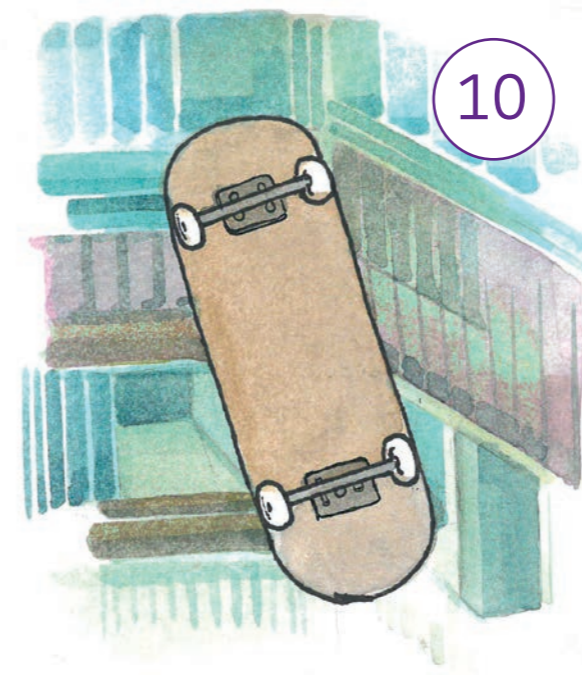
HIPUT

- 40 Kotisivu
- 41 Eskon puumerkki [LENITA HIETANEN](#)
- 42 Julkaisuja
- 46 Väitökset
- 47 Lyhyet
- 54 Hiutaleita [LOTTA VIKARI](#)

TEEMA Mielikuvituksellinen tutkimus

Mielikuvitus on tutkijan tärkeimpiä työkaluja. Sitä tarvitaan niin tutkimusasetelman luomisessa kuin tuloksia tulkittaessa. Mitä tapahtuu, kun tutkija päästää mielikuvituksensa lentoon?

9 Pääkirjoitus [PÄIVI NASKALI](#) Mielikuvituksellinen yliopisto • 10 Kun tutkija saa siivet • 16 Luovat harrastukset inspiroivat tutkijoita • 20 Ilmastonmuutoksen kulunut symboli • 22 Ajattelun lihallisuus • 25 Kolumni [OLLI PYYHTINEN](#) Mellakoivan sosiologisen mielikuvituksen puolesta

10

” Jos tutkijamaailma toimisi samalla tavalla kuin skeittarit, meillä olisi kaikki hyvin.

16

” Kirjailta alkaa alkumaljalla, jonka jälkeen nautitaan kirjaan liittyvää ruokaa ja juomaa.

22

” Emme kykene ajattelemaan ilman ruumistamme.

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

ANNA-LEENA MUOTKA

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä
MARKKU HEIKKILÄ

VOIHAN PORO

Italian ulkoministeriö majailee Mussolinin aikaisessa valtavassa virastorakennuksessa. Lokakuussa sen uumenissa pidettiin arktinen konferenssi. Aulatiloihin Italia oli rakentanut arktisesta alueesta kertovan pienen näyttelyn, joka lähtee kiertämään maailmaa. Selväksi tuli, että arktisuus on huulilla Italiassakin.

Konferenssissa puhui Obaman arktinen edustaja, joka kertoi käyneensä kerran Kiirunassa. Italian entinen ulkoministeri oli käynyt Saariselällä. He siis esiintyivät paikan päältä saadun tiedon varassa, ja molemmilla oli sama tieto. Poroahoito on vakavassa vaarassa ja porot uhattuina ilmastonmuutoksen vuoksi. Porojen kautta uhka kohdistuu etenkin saamelaisiin.

Oma puheenvuoro oli jo käytetty. Keskustelua ei avattu. Tämä jäi totuudeksi. Ilmastonmuutos on tuhoamassa porot, vähän niin kuin jääkarhut. Istuin penkissä ja muistelin pohjoismaiden porotaloudesta kuulemiani huolia. Porojen katoaminen ei ollut niiden joukossa. Maankäytön vaikutuksista puhutaan paljonkin. Mutta yleisön kasvot olivat vakavat. Kuinka niiden siellä pohjoisessa käy?

SÁMEGILLII

Dán spálttas čáallet olbmot, geat beroštit sámedutkamušas, sámegeielas ja sámekultuvrras. Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta ja -kulttuurista sekä saamen kielestä kiinnostuneet henkilöt.

SÁMI DUTKAN – GII MEARRIDA MII DUTKOJUUVVO, MANIN JA GEASA?

Ášši lea váttis dieđalaččat, etihkalaččat ja politihkalaččat, ja mas galggalii ságastallat diehtaga siste go sámi servošiinnai. Ášši lea áigequovdil Lappi ja Oulu universiteahtaide, mat očcodeaba ovttasbarggu ártkalaš dutkamis.

Dutkojuvvo dat, maid váldokultuvra dáhttu, mii lea dieđapolitihkalaččat guovddážiis, fáddá masa oázžu álkit ruhtadeami, vai dutkojuvvo fáddá, mas leat diehtováillit? Sámi dutkama giettis ságastallojuvvo dutkama etihkalaš rávvagiin. Diehtaga etihka galggalii geahčaduvvot viidáseappot go dušše dutkanproseassa oassin. Dasa laktása maid dat, mii dutkojuvvo ja ruhtaduvvo: makkár dutkama sámi searvuš dárbbaha, mot dat čilgejuvvo ja gii das mearrida?

Sámi dutkamis livččii dehálaš gárgehit diehtaga ja servošiid vuorováikkhusa, ođđa mekanismmaid, maiguin dutkanservoša ja dutkiid diehtolonohallan sáhtálii gárgehuvvot sihke duddjojuvvo dutkamuša ja oahpahusa jotkkolašvuolta.

SAAMEN TUTKIMUS – KUKA MÄÄRÄÄ MITÄ TUTKITAAN, MIKSI JA KENELLE?

Asia on vaikea tieteellisesti, eettisesti ja poliittisesti, ja siitä tulisi keskustella niin tieteen sisällä kuin saamelaisyhteisön kanssa. Aihe on ajankohtainen Lapin ja Oulun yliopistoille, jotka suunnittelevat yhteistyön kehittämistä arktisessa tutkimuksessa.

Tutkitaanko sitä, mitä valtakulttuuri haluaa, mikä on tiedepoliittisesti pinnalla ja mihin saa helposti rahoitusta, vai tutkitaanko aiheita, jossa on tiedonpuutteita? Saamentutkimuksen kentällä puhutaan tutkimuksen eettisistä ohjeista. Tieteen etiikkaa tulisi tarkastella laajemmin kuin vain osana tutkimusprosessia. Siihen liittyy myös se, mitä tutkitaan ja rahoitetaan: millaista tutkimusta saamelaisyhteisö tarvitsee, miten se selvitetään ja kuka siitä päättää?

Saamentutkimuksessa olisi tärkeää kehittää tieteen ja yhteisöjen vuorovaikutusta: uusia mekanismeja, joilla tutkimusyhteisön ja tutkijoiden tiedonvaihtoa voitaisiin kehittää sekä luoda tutkimuksellista ja opetuksellisesta jatkuvuutta.

JUVVÁ LEMET, FDR
Dutkidoavttir, Ártkalaš álgoálbmogiid dutkan

KLEMETTI NÄKKÄLÄJÄRVI, FT
Tutkijatohtori, arktisten alkuperäiskansojen tutkimus

TUULA LAMPOLA

mie

ELIISA LESKISENOJA

Eliisa Leskisenoja väitteli iloisesta koulunkäynnistä

Eliisa Leskisenoja väitteli kasvatustieteiden tohtoriksi Lapin yliopistosta syyskuun viimeisenä päivänä. Hän on ensimmäisiä yliopiston uusista tieteidenvälisistä tohtoriohjelmista valmistuneita väitöskirjatutkijoita. Väitöksessään Leskisenoja tutki, miten oppilaat saataisiin iloitsemaan koulusta samalla tavalla kuin harrastuksista tai ystävistä.

Leskisenoja valmistui maisteriksi Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitoksesta vuonna 1997. Tohtoroituminen oli mielessä jo varhain, mutta aluksi luokanopettaja suuntasi työelämään peruskouluun. Väitöksen aihe muodostui opettajavuosien aikana Espoossa, Ulvilassa ja Sodankylässä.

– Seurasin huolestuneena suomalaisten koululaisten koulumenestyksen ja -viihtyvyyden välille revennyttä kuilua. Koulu ei tuntunut herättävän lapsissa ja nuorissa samanlaista innostusta kuin harrastukset, ystävät tai muut tärkeät asiat heidän

elämässään. Halusin tehdä asialle jotakin, Leskisenoja kuvaa.

Leskisenoja sovelsi väitöskirjassaan kouluiloon edistämiseen psykologi Martin Seligmanin hyvinvointia käsittelevää teoriaa. Löydökset olivat konkreettisia ja samalla yksinkertaisia. Leskisenojan mukaan kouluilo rakentuu pienistä asioista, kuten opettajan myönteisestä asenteesta ja vaihtelevista opetusmenetelmistä.

Ratkaisevan tärkeää on se, millaisen suhteen opettaja rakentaa oppilaisiinsa. Välit luokan osapuolten välillä eivät saisi jäädä ammatillisen viileiksi. Sen sijaan oppilaitten on tunnettava, että opettaja välittää heistä vilpittömästi. Positiivinen koulunkäynti ei tarkoita alhaista vaatimustasoa. Kouluun kuuluvat myös haasteet, vastoinikäymiset ja pettymykset. Oppilaitoksen ja opettajan tehtävänä on varmistaa, että ne kohdataan turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä.

TAPIO NYKÄNEN

aura

kyntää yliopiston ajankohtaisia tutkimusaiheita

MIKSI DIGITALISAATIOTA JA KYBERTURVALLISUUTTA TULEE TUTKIA YHDESSÄ

Digitalisaatiota ja kyberturvallisuutta lähestytään yleensä kahtena erillisenä asiakokonaisuutena. Tutkija Mirva Salmisen mukaan tuomalla asiakokonaisuudet yhteen kyberturvallisuus näyttyy pikemminkin digitalisaation mahdollistajana ihmisten arkipäivässä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamassa Arktisen keskuksen tutkimuksessa tarkastellaan Euroopan pohjoisten alueiden erityiskysymyksiä, joita yleensä koko yhteiskunnan tasolla käytävissä keskustelussa ei nosteta esille.

– Tällaisia ovat muiden muassa rajallinen infrastruktuuri, harvaan asuttu-

jen alueiden tekniset ratkaisut, julkisten palveluiden digitalisoitumisen mahdollisuudet ja haasteet sekä ilmastoon, ympäristöön ja sosio-ekonomiseen asemaan ja etniseen taustaan liittyvät kysymykset, Salminen listaa.

Salmisen mukaan kyberturvallisuuden tarkasteleminen inhimillisen turvallisuuden näkökulmasta ei ole ollut kovin yleistä. Yleensä yksilöt ja yhteisöt on nähty tahoina, joiden elämään digitalisaatio vaikuttaa, mutta joilla ei ole ollut vaikutusvaltaa kehitykseen.

– Tutkimuksen tavoitteena on mahdollistaa kaksisuuntainen vuoropuhe-

lu, jossa yksilöt ja yhteisöt pääsevät määrittelemään myös sitä, millaiseksi pohjoisten alueiden teknologinen kehitys muodostuu: millaisia palveluita kaitaan sekä millaisia pelkoja, haasteita ja mahdollisuuksia muutokseen liitty.

Kyberturvallisuuden tuottamisessa jokaisella on oma tehtävänsä, mikä ei konkretisoidu, jos asiasta keskustellaan kovin teknisellä tai kaukaiselta tuntuvala tasolla, Salminen sanoo.

Tutkimuksessa verrataan Norjan, Ruotsin ja Suomen tapoja vastata digitalisaation ja kyberturvallisuuden haasteisiin.

OLLI TIURANIEMI

luovat

Taiteellista toimintaa
Lapin yliopistossa

Vedos 24 päivää -sarjakuvan sivusta. Digitaalinen masterointi, muste ja huopakynä.

PAKOLAISTEN TARINOITA SARJAKUVANA

Sami Nyysölä ja Anssi Vieruaho kertovat tuoreessa 24 päivää -sarjakuva-albumissaan irakilaisien turvapaikanhakijoiden pako-matkasta Suomeen. Heidän tapaamiensa pakolaisten tarinat kertovat hajonneista perheistä ja kariutuneista urista. Ne sisältävät elämää, kuolemaa, toivoa, rakkautta ja jopa huumoria pimeyden ja epäluulon keskellä. Nämä jos mitkä ovat kuulemisen arvoisia ja merkittäviä kertomuksia aikamme maailmasta.

Nyysölä ja Vieruahan mukaan median keskustelu aiheesta on ollut hyvin latautunutta: puhutaan vyöryvistä massoista ja kulttuurien väijäämättömistä muutoksista. Sen sijaan, että he olisivat yrittäneet summata maailmanlaajuisia tapahtumia yhteen lausuntoon tai artikkeliin, he halusivat antaa yksilön kokemuksille tilaa kokonaisen kirjan verran. Pakolaisuuden aran luonteen vuoksi sarjakuvassa ei käytetä oikeita tapahtumapaikkoja tai ihmisten nimiä, vaan kuullut tarinat kerrotaan tarinana eteenpäin.

Sami Nyysölä on valmistunut graafiseksi suunnittelijaksi Lapin yliopistosta, ja kirjaan liittyvä näyttely on ollut esillä taiteiden tiedekunnan galleriassa.

Sami Nyysölä ja Anssi Vieruaho (2016) 24 päivää, Pohjoinen Kustannustoiminta

TAPIO SEPPÄLÄ

arktis

Tieteestä yli rajojen

KYSYMYS JÄI KAHVIPÖYTÄÄN

Miksi niin harva avaa suunsa työpaikan ongelmista silloin, kun siihen olisi virallinen tilaisuus? Kysymystä pohdittiin yliopistomme sisäisen viestinnän iltapäivässä. Kukaan yleisössä ei vastannut.

Kollega sanoi tilaisuuden jälkeen, että olisi halunnut osallistua keskusteluun, mutta kun... Tilanne on lähtökohtaisesti jäykkä. Dialogin syntyminen vaatisi kunnan lämmittelyä, varsinkin kun aihe on henkilökohtainen ja koskettaa omaa työyhteisöä.

Miksi moni kysymys jää esittämättä silloinkin, kun sen voisi tehdä anonyymisti etukäteen? Istuimme muutaman työkaverin kanssa kahvilla ennen yhtä tällaista mahdollisuutta. Mietimme, että pitäisi kysyä eräästä meitä koskettavasta, vaikeasta asiasta edes jotakin – muistutella ihmisiä ongelman olemassaolosta. Mutta muuttuisiko mikään, vaikka kysymys esitettäisiin ja siihen jopa vastattaisiin? Tuskin. Päätökset tehdään jossakin muualla, ulottumattomissamme. Kysymys jäi lähettämättä.

MARJO LAUKKANEN

LEPOHETKI MEDIASSA

Saamelaisen sydämet on viime viikkoina sulattanut Ruotsin yleisradiossa ja Suomessakin esitettävä Rensköterna-sarja. Hyvin perinteisessä dokumenttisarjassa kolme nuorta ja sympaattista poromiestä – joista yksi tosin on nainen – kertoilevat elämästään poronhoitajina. Katsojat ovat innostuneita ja mahtavasta hyvän olon tunteesta tviitataan. Me saamelaiset olemme helpottuneita.

Ohjelma vastanee suomalaisten Vain elämää -innostusta. On selvää, että suurin osa meistä tarvitsee hyvänmielen ohjelmia, mutta erityisesti tässä ajassa ohjelma saamelaisesta näkökulmasta tarjoaa balsamia saamelaisen haavoille. Media ei ole aina kohdellut saamelaisia hellin käsin. Saahan sitä valittaa, mutta media kirjoittaa mitä haluaa, vastattiin Saara Aallollekin, kun hän moitti suomalaista lehdistöä X-factor -menestyksensä lynkkaamisesta ja negatiivisuudesta. Saamelaiset, erityisesti poroihmiset, ovat myös yrittäneet vuosia vastata mediassa tapahtuvaan elinkeinon ja saamelaisen elämäntavan mustamaalaamiseen. Turhaan.

Rensköterna-ohjelman suosio saamelaisen keskuudessa on osavastaus siihen, miksi tarvitaan saamelaista elokuvaa, mediaa ja tekijöitä. Me haluamme kertoa omat tarinamme ja esiintyä omilla ehdoillamme, emme vain valtaväestön näkökulmasta. Miksi sitten olemme helpottuneita katsoessamme tätä ohjelmaa valtakunnallisessa televisiolähetyskässä? Siksi koska ohjelmassa ei haasteta saamelaista elinkeinoa, ei romantisoida, ei lokeroita. Siinä ei keskustella ylilaidunnuksesta tutkijan silmin. Siinä ei puhuta saamelaismääritelmistä tai kulttuurisesta hyväksikäytöstä.

Me saamelaiset tarvitsemme oman lepoihmeemme, jotta jaksamme taas kantaa roolimme valtaväestön mediassa, jossa olemme riitaisia, mieleme pahoittajia, luonnontuhoajia, närkästyneitä tai vaadimme korvauksia. Tällä kertaa mielen levon tarjoaa Ruotsin televisioyhtiö ja saamelaiset toimittajat. Kiitos ja huokaus.

ANNE KIRSTE AIKIO
Läänintaiteilija

kiehinen

Viestintäpäällikkö veistellee peräpohojolan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Pystykorva jähittää isäntäänsä suohran silihmin. Koiran häntä kipuilee, pää on kallelhan, jahti vettä kaihran. Sen ilihmestä hoksaa, että mettä-lintujen pyynti on hyäsä vauhisa. Koira on karvoja myöten föllijsä, ko mies asettaa repun ja rihilakon hollille aamua varten.

Lappilaisen miehen kaiho eräpoluile nousee syvältä sielun syöverheistä. Linnustaminen on miehen hilijasta käpsehtimistä kairasa pystykorvan vaistojen johattamana. Mies muistaa kaikki haukule ampumansa linnut tunnetilojen tarkkuuella.

Ruska-aikana lehti lentää, mettä ja lintu ovat vielä rauhattomia. Koira hakkee kanervikkosilta mustikkamailta tuohreita linnun jäläkiä. Mies käppäilee taustala ja ootastellee aina välillä kannola antaen koirale tillaa ja aikaa. Koira tietää tarkalhen mitä jahisa pittää tehdä, jahka siihen vain luotethan.

Lopulta koira haistaa jäliljet, lintu karkottuu puuhun ja haukku alakaa. Mies naakii, kiertää haukkua kehäsä ja sihtaa oksale naamioitunutta kaarnanväristä lintua. Lopulta mies käy köntälhen kanervikhon kuikistelehman – liikkuko kaarna. Ajan mithan haukun lomasa kajahtaa laukhaus.

Mies hykertellee, ko hän nakkaa linnun kynnet ja sisuskalut koirale. Koira kilostellee aterian veri suonishan kohisten. Kiitokseksi koiran kuono kiehnaa isännän kainahlon. Palihhan taivhan alla mies hallaa koiraansa, hyvittellee ja lukkee mieleshän hilijasen kiitoksen luomakunnale ja mettäle. Luonnon helemasa koira ja mies ovat yhtä alakukantasten vaistojensa kansa.

Talaven myötä lehti on puonnu puusta, maasa on lunta ja jängät ovat ohuesa riithesä. Huurtheisesa mettäsä on särkyvää kirkhautta ja kaamoksen haurasta valoa. Jouluksi mies lähtee koiransa kansa erämaahan. Sielä heilä on aikaa ja tillaa haveksia joulun perimmäistä sanomaa sekä höristellä ikusuuven huminaa. Jouluna linnutki saavat istua rauhasa puisa ja luppoilla kiepeisä.

OLLI TIURANIEMI

arviot

levy
Mystistä möykettä

Belt of Orion:

ILLUSION DAZE

EP 2015

Rovaniemeläisbändin ensimmäinen EP tarjoilee fantasia- ja musikaaliteemoja liikkuen tyyllisesti purkkapopin ja pehmeähkön hevin välimaastoissa. Levyn kokonaisuus on puettu tarinan muotoon, jota tosin on vaikea seurata ilman erillistä tekstivihkoa.

Tekijöiden innostuneisuutta ei ole vaikea aistia, ja musiikki on varsin mallikkaasti tuotettua. Silti päällimmäiseksi mielikuvaksi jää mystisten saundien liika linjattomuus ja vanhanaikaisuuskin. Ehkä uutta on yritetty hakea sieltä täältä – sitä kuitenkin vielä löytämättä? Kuulija jää hämilleen. Taidokkaalla bändillä on hyvässä ohjauksessa potentiaalia pitkällekin.

MIKKO VEHKAPERÄ

kirja
Voittiko vehnä vai ihminen?

Yuval Noah Harari:

SAPIENS – IHMISEN LYHYT HISTORIA

Bazar 2016

Suom. Jaana Iso-Markku

Oivaltavasti biologiaa ja historiaa yhdistävässä kirjassaan Harari aloittaa siitä, kun Homo sapiens oli vähäpätöinen eläin Afrikassa. Kieli kehittyi noin 70 000 vuotta sitten juoruilua varten. Yhteiset myytit antavat sapiensille kyvyn laaja-alaiseen yhteistyöhön. Siksi ihminen hallitsee maailmaa. Metsästäjä-keräilijöiden elämä oli tyyliä ja julmaa, mutta maanviljelyksen ja myöhemmin teollisuuden läpimurto toivat mukanaan yksipuolisen ruokavalion, tartuntataudit ja yksitoikkoisen työn.

Voittiko maanviljelyksen leviämässä ihminen vai vehnä? Ruokavaliomme on maanviljelijän, mutta ajattelemmekuten keräilijät. Sapiens syrjäytti neandertalin, tulevaisuuden ihminen syrjäyttää sapiensin.

RAINER SALOSENSAARI

Mielikuvituksellinen yliopisto

” Voisiko maailma olla toisin?

ANNA-LEENA MUOTKA

Kiireestä ja suoritteista on tullut hyvän yliopistotyön kriteeri. Samaan aikaan tutkimukset kertovat, että tällainen toimintakulttuuri syö ihmisen kykyä ajatella, mielikuvitella. Oivallusten syntyminen ja käsitteiden luominen ovat rikkaan mielen seurausta. Ne mahdollistuvat vain, jos niille on tilaa ja aikaa. Tutkimus ilman mielikuvitusta on pinnallista toistoa tai saman käärimistä uuteen pakettiin. Se voi olla tuottoisaa, muttei auta kysymään uusia kysymyksiä ja haastamaan itsestään selvyyksiä. Sen kohdalla pätee Albert Einsteinin nimiin kirjattu ajatus: Mielikuvitus on tärkeämpää kuin tieto.

Nobel-palkittu fyysikko Michael Kosterlitz totesi televisiohaastattelussa työnsä olevan 99-prosenttisesti papereiden tuijottelua ja 1-prosenttisesti tulosta. Tuossa prosentissa piilee oivallus, joka tuottaa jollekin Nobelin. Useimmille se antaa syyn kirjoittaa artikkelin tai tehdä tutkimushankkeen. Tuohon prosenttiin mahtuu myös se maailmaa koskeva uudenlainen ymmärrys, jonka opettaja haluaa jakaa opiskelijoidensa kanssa. Mielikuvituksen elävöittämissä opetuksessa opettajalla on sanottavaa ja hän uskoo omaan asiaansa. Samalla hän osaa kohdata opiskelijoiden erilaiset maailmat ja on valmis oppimaan heiltä. Mielikuvitus luo siltaa käytännön ja teorioiden välille. Se haastaa opiskelijat näkemään tutun maailman outona ja kiinnostavana.

Myös yliopiston johtaminen vaatii mielikuvitusta – se on itse asiassa onnistuneen johtamisen eettinen ehto. Johtajan on voitava kuvitella itsensä ulkopuolinen maailma sekä osattava ennakoita tekojen ja sanojen seuraukset. Mielikuvituksen johtaminen sulkee ulos muut mahdolliset todellisuudet, luo kategorioita ja on kykenemätön tunnistamaan tunteiden merkitystä työyhteisössä.

Voiko kyvyn mielikuvitukseen menettää? Mielen kuvat voivat tyrehyä, jos elämänpiiri rajoittuu vain turvalliseen toistoon. Mutta onneksi mielikuvitusta voi harjoittaa laajentamalla kokemusmaailmaansa, esimerkiksi haastamalla itsensä taiteen ja tieteen ymmärtämiseen. Erityisesti taide auttaa värittämään todellisuutta uusien sävyin ja asettaa kysymyksen: voisiko maailma olla toisin?

Mielikuvituksen eettinen voima on tärkeää aikana, jolloin puuhastelu pyrkii korvaamaan ajattelun ja sisäänpäin kääntyminen näkee vieraassa uhkan. Olkoon yliopisto jatkossakin paikka, joka tarjoaa tilan ja ajan oivalluksille.

Kun tutkija saa *siivet*

[KUVITTELE TÄHÄN INGRESSI, JOKA HOUKUTTELEE SINUA JATKAMAAN LUKEMISTA.]

TEKSTI MARJO LAUKKANEN
KUVITUS LASSE PEURANIEMI

M

itä jos mielikuvitus ei olekaan yksilön ominaisuus vaan kollektiivinen ilmiö?

Sinun mielikuvituksesi ei ole sinun. Se on teidän, meidän, heidän.

– Tutkimuksen mielikuvitus syntyy vuorovaikutuksessa ja keskustellen, sanoo sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtori Kirsti Lempiäinen.

Lempiäinen on feministinen yhteiskuntatutkija, joka työskentelee kasvatustieteiden tiedekunnassa. Toisen tieteenalan arkeen sijoittuminen sopii hyvin feministisen tutkimuksen – ja tutkijan – poikkiteolliseen luonteeseen.

– Lokeroituminen ja sääntöihin takertuminen olisi mielikuvituksen vastaista.

Vaikka Lempiäiselle tutkimuksen mielikuvitus on kollektiivista toisinaajattelua, on sillä myös yksilöllisempi puolensa. Mielikuvitusta käyttämällä tutkija ei tyydy toistamaan ja kopioimaan itseään vaan haastaa ajatteluun ja tekemisen tapojaan. Yhteen teoriaan, käsitteeseen tai aineistoon ei kannata rakastua niin, ettei näe muita vaihtoehtoja. Keinojen ei tarvitse olla radikaaleja, vaan pienikin ravistelu voi pitää mielen avoimena.

Kollektiivisuus kuuluu konkreettisesti Lempiäisen puheessa. Hän siteeraa vähän väliä kollegoitaan ja viittaa heidän kanssaan käymiinsä keskusteluihin. Esimerkiksi ystävänsä, professori Merja Kinnusta hän kuvailee ihmiseksi, joka katsoo asioita pikkuisen vinoon.

– On mahtava olla todistamassa toisen ihmisen mielikuvitusta.

Lempiäinen viittaa myös professori Maija Honkasaloon, joka on todennut, että jos alkaisi yksin huoneessaan mielikuvitella, aika vähän tulisi mieleen. Vuorovaikutus voi tapahtua lukemallakin, mutta pelkän tekstin kanssa ei synny aitoa dialogia, koska teksti ei sano takaisin.

– Minun ikäpolveni tutkijaopettajille on tärkeää kasvokkainen yhteys ja yhdessä ajattelu.

Sillä aito dialogi on läpiajattelua, jossa aihetta pohditaan yhdessä oivaltaen.

Uusi idea voi lähteä liikkeelle vauhdissa, mutta sen syventäminen edellyttää rauhaa.

– Ajattelun eteenpäin vieminen vaatii pohdintaa, jotta mieli pysyy notkeana eikä lukkiudu ensimmäiseen ideaansa.

Lempiäinen on akateemisen uransa aikana lukenut ja kommentoinut lukuisia kirja- ja artikkelikäsitelmän kirjoituksia sekä opinnäytetöitä. Ulkopuolinen kommentoija voi parhaimmillaan auttaa tekijää oivaltamaan jotakin tutkimuksen kannalta keskeistä. Jotakin, jonka idut ovat jo tekstissä.

– Onko se sitten arkihoksottimien käyttöä vai mielikuvitusta, en tiedä.

Sukupuolentutkimuksen kevätseminaarissa Lempiäinen esitti kollegansa, tutkijatohtori Heidi Sinevaara-Niskasensa kanssa dialogin, jossa he juttelivat ikään kuin kahdestaan vaikka olivatkin yleisön edessä. Esitystä seurasivat raikuvat aplodit, mutta ihan joka päivä ei voi tehdä vastaavaa. Muuten työn tekeminen hidastuisi.

Rutiinit ja kaavamaisuus kuuluvat myös akateemiseen työhön, mutta harva ryhtyy niiden vuoksi tutkijaksi. Lempiäisen mukaan tutkimuksen viehäytys piilee sen yllättävyydessä: vaikka tutkimussuunnitelman tekee kuinka huolellisesti tahansa, ei voi koskaan tietää, mihin lopulta päättyy.

Mitä jos toisintekemisen herkusta tulee arkea ja tutkija leijailee jatkuvasti pilvissä? Voiko tutkimus muuttua pelkäksi kuvitelmaksiksi? Lempiäisen mukaan siitä ei ole pelkoa.

– Tutkimus kahlitaan viimeistään sitten, kun se naputellaan kaasaan.

Eri tutkimusaloilla on omat menetelmälliset reunaehdot ja portinvartijansa. Vertaisarviointi on keskeinen keino varmistaa tutkimuksen luotettavuus. Tutkimusta rakennetaan koko ajan kerrosten päälle. Jos työssä ei ole mitään tuttua tai tunnistettavaa, sitä ei voi arvioida eikä sitä saa julkaistua oman alan tärkeillä foorumeilla.

– Haluatko olla se kuuluisa väärinymmärretty nero vai tulla kuuluksi?

Kiehtova ajatus.

*Kun astuu tuntemattomaan
voi olla yhä matkalla
omassa mielessään.*

– Intuutiolla ja mielikuvituksella on valtavan suuri merkitys tutkimuksessa, sanoo professori Matti Nojonen.

Lempiäisen tapaan Nojonen on yhteiskuntatutkija, joka työskentelee oman oppialansa ulkopuolella: Kiinan yhteiskunnan ja kulttuurin professorina oikeustieteiden tiedekunnassa.

– Poikkitieteelliset keskustelut ovat kaikista herkullisimpia. Ulkopuolelta tuleva yksinkertainen kysymys tai kommentti voi auttaa avaamaan oman tutkimuksen solmun.

Nojonen ymmärtää mielikuvituksen tietoisena, rohkeana ajatteluna. Intuitio on puolestaan alitajuntaista työskentelyä, joka ohjaa tutkimusprosessia. Intuitio voi synnyttää oivalluksia, joiden sanoittaminen vaatii mielikuvitusta, tietoista ajattelua.

– Tutkimus on lähtökohtaisesti tuntemattoman esiin tuomista. Ilmiöt voivat olla ilmeisiä, mutta emme tiedä, mitkä voimat ne tuottavat. Niiden avaamisessa mielikuvituksella on iso rooli.

Yhtä tärkeää kuin mielikuvittelu, on sitä seuraava tieteellinen prosessi, jossa kuvittelun tuotokset alistetaan systemaattiselle tarkastelulle. Nojosen mukaan mielikuvitus ja intuitio ovat yhteiskunnallisesti huikeita voimavaroja, jotka auttavat meitä ongelmien ratkaisemisessa. Molemmat ominaisuudet ovat ihmisille luontaisia, joten niitä ei välttämättä tarvitse ruokkia. Sen sijaan niiden tukahduttamista kannattaa varoa.

– Mikään ei ole niin ihanaa kuin lasten mielikuvitus – se, miten lapsi näkee ja yhdistelee asioita, kun hänellä ei ole niistä vielä opittuja malleja.

Aikuisen on mahdollon irrottautua samalla tavalla. Niinpä tutkimuksessakin uudet, innostavat mallit ovat usein vanhojen mallien mielikuvituksellista yhdistelyä, eivät jotakin täysin ennennäkemätöntä.

*Rajattomalla
on monia rajoja
eikä ainuttakaan.*

Nojosella on yksi tärkeä missio, kun hän tutkii ja opettaa Kiinan yhteiskuntaa ja kulttuuria:

– Ei pidä sortua eksotiikkaan tai mystiikkaan. Oli kyse sitten Kiinan oikeuskulttuurista tai talouspoliti-

kasta, mielikuvituksella pitää olla tietyt rajat. Eksootisten tai mystisten selitysten sijaan ilmiöiden taustalla on yleisinhimillisiä toimintamalleja, jotka ovat omassa kontekstissaan yksinkertaisia selityksiä.

Nojosella on parhaillaan työn alla kaksi isompaa tutkimushanketta. Niistä toinen liittyy kiinalaisen strategisen ajattelun historiaan ja toinen maan hallinnollisen järjestelmän 5-vuotissuunnitelmiin.

– Kiinan kohdalla mielikuvituksesta ja intuitiosta on valtavasti hyötyä. Tutkimuksessa on paljon mustia laatioita, joihin tutkija ei pääse suoraan käsiksi. Esimerkiksi kaikista poliittisista prosesseista ei saada primääriä dataa.

Laatikoihin voi päästää valoa paitsi sekundäärisen datan myös kokemuksen ja kuvittelun avulla.

*Vai valaistuisimmeko
skeittareiden heimosta,
oppisimme
kaatumaan
ja nousemaan ylös.*

– Skeittareiden tutkiminen opetti minulle, mitä taideperustainen taiteellinen tutkimus voi olla, kertoo kuvataiteen professori Jaana Erkkilä.

Erkkilä on kuvataiteilija, opettaja ja tutkija. Moniam-

matillinen identiteetti on kuvataiteilijoille tyypillinen, sillä harva elää vain taiteella. Erkkilä pyrkii työssään holistiseen näkemykseen, jossa eri ammatit ruokkivat toisiaan. Esimerkiksi opettaminen ei ole pois taiteen tekemisestä, vaan vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa antaa aineksia omaan ajatteluun ja työskentelyyn.

Dialogia voi käydä myös skeittareiden kanssa. Erkkilä on tutkinut rullalautailijoiden toimintaa ja pohtinut, mitä taidekasvattajat voisivat heiltä oppia. Osoitautui, että opittavaa on niin paljon, ettei kaikkea voi tässä edes kertoa.

– Sisäinen motivaatio, kurinalainen työskentely, vertaistuki, kaatumisen hyväksyminen ja uudelleen yrittäminen, Erkkilä luettelee.

Vuorovaikutus skeittareiden kanssa tuotti monia oivalluksia, joita Erkkilä on soveltanut omassa työssään. Hän ehdottaa vertaisarvioinnin kehittämistä suuntaan, jossa arviointi olisi avoimempaa ja nimettömyyden sijaan antauduttaisiin dialogiin.

– Jos tutkijamaailma toimisi samalla tavalla kuin skeittarit, meillä olisi kaikki hyvin.

*Loisimme yhdessä jotakin,
johon kukaan ei
päätyisi
ilman toista.*

Kaikki syntyy vuorovaikutuksessa, oli kyse sitten taiteesta, opetuksesta tai tutkimuksesta. Tätä Erkkilä painottaa yhä uudestaan. Huippututkimusta tehdään usein pareittain tai tiimissä.

– Useimmat aivot tuottavat parempaa tulosta yhdessä kuin yhdet aivot yksin. Yhdessä tekeminen edellyttää, että pystymme yllättymään muiden tuomista asioista ja tarkastelemaan omia juttujamme uudella tavalla.

Samojen asioiden kuvittelu voi nostaa päätään samanaikaisesti eri puolilla maailmaa. Erkkilä mainitsee esimerkkinä populaarikulttuurin vampyyri- ja zombiebuumin. Se mahdollistaa kuolemanpelon käsittelyn irrallaan arkitodellisuudesta aikana, jolloin reaali maailman sotien ja väkivallan raat yksityiskohdat lävähävät ruuduille ja kosketusnäytöille myös kaukana itse tapahtumista.

– Yhteiskunnallisia ongelmia käsitellään kollektiivisen mielikuvituksen tasolla.

Erkkilälle mielikuvitus on mahdollisten maailmojen tekemistä mahdolliseksi. Esimerkiksi taiteen keinoin voi tuoda esiin vaihtoehtoisia todellisuuksia näkyvässä olevan rinnalle.

– Mielikuvitus on katsomista tiloihin, joita ei vielä ole. Kun ihminen on kuvitellut tilan, se on jo olemassa.

Vaikka kuinka pyrkisimme vuorovaikutukseen, iso osa visuaalista dataamme pysyy piilossa toisten katseilta.

– Meillä on paljon päänsisäisiä kuvia, jotka eivät selaisenaan koskaan ilmesty toisten havainnoitavaksi, vaikka käyttäisimme kaikkia olemassa olevia keinoja.

Tämän lehden kannessa pyydämme lukijaa kuvittelemaan kannen itse. Näin kansia on yhtä monta kuin lukijoitakin. ●

TUTKIJAN AJATUSLEIKKI

Kuvissa seikkailee jääkarhu: lähellä asutusta, hiekka-aavikolla ja jäätikön reunalla. Lähempi tarkastelu paljastaa, että kauempaa aidolta näyttänyt eläin onkin oikeasti pieni muovinen figuuri.

Tutkija Ilona Mettiäisen valokuvanäyttely kertoo ilmastonmuutoksesta ja esittää ison kysymyksen. Miten käy arktisen alueen yhteisöille ja luonnolle, kun alueen ilmasto lämpenee nopeammin kuin muu maailma?

Tutkija pohtii kysymystä visualisoimalla kuvitteellisia, mahdollisia ja mahdollimiakin maailmoja, joita ilmastonmuutoksesta voi seurata. Samalla näyttely avaa hänen tekeillä olevan väitöstutkimuksensa teoreettista ajattelua mielikuvituksen, taiteen ja leikin keinoin.

”Nanoq – Ilmastonmuutoksen (mieli)kuvi(ttelu)a” -näyttely on esillä Arktikumien tiedekeskuksessa 29.1.2017 asti.

"Kerhossa tulee luettua
sellaistakin kirjallisuutta,
johon ei muuten tajuaisi
tarttua."

Luovat harrastukset inspiroivat tutkijoita

Tiedemaailma olisi paljon tylsempi paikka ilman taidetta.

KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Kirjallisuutta yksin ja yhdessä

Luin nuorena paljon ja kohtuullinen lukutahti on säilynyt myös läpi kiireisen lapsiperhearjen. Uusi kirjallisuuden harrastamisen tapani on Audible-äänikirjapalvelu (www.audible.com). Näin voin Haruki Murakamin tai Harry Potterin seurassa vaikka rakentaa pihalle muovirovikille tarkoitettua kierrätyslaatikkoa. Tarinan kuuntelu yhdistettynä erilaiseen puuhailuun on rentouttavaa ja antaa puhtia päivätöihin.

Lukemista pidetään yksinäisenä harrastuksena. Viime vuosina yleistyneet lukupiirit tekevät siitä sosiaalisen tapahtuman. Yhdessä lukemista harrastan Inga Lill -kirjakerhossa. Kirjallisuustätien joukko on vuosien varrella hieman vaihtunut, mutta ydinporukka on tavannut säännöllisesti 12 vuoden ajan ja lukenut yhteensä 133 kirjaa.

Kerhossa tulee luettua sellaista kirjallisuutta, johon ei muuten tajuaisi tarttua. Kirjailta alkaa alkumaljalla, jonka jälkeen nautitaan jotenkin kirjan teemaan tai kirjailijan kotimaahan liittyvää ruokaa ja juomaa. Joistakin kirjoista keskustellaan pitkään, joskus taas muut puheaiheet kiinnostavat enemmän.

Kirjallisuustädeillä on omat roolinsa: luontokuvausta ei yhden mielestä voi sietää, toista nyppii liika scifys ja kolmas toteaa joka kerran, että olisi tätä voinut vähän tiivistää. Yhteinen suosikki on ollut esimerkiksi Kerstin Ekmanin Sudentalja-trilogia, jota voi lämpimästi suositella kaikille pohjoisessa asuville.

Inga Lillien kirjavinkit: www.librarything.com/catalog/IngaLill

Saara Koikkalainen

yliopistotutkija,
tutkimuspalvelut

"Kun kirjoittaminen
tuntuu tervanjuonnilta,
kitaran soittaminen antaa
mukavan tauon."

Elämää musiikin tahdissa

E nsimmäisen bändini perustin lukiossa, kun samantyylisestä musiikista pitäneet ajautuivat yhteen. Tartuin kitaraan ja yritin tähdätä äänihuuleni telineessä roikkuvaa mikrofonia kohti. Perustin toisen yhtyeeni vuonna 2007 aloittaessani opinnot Lappin yliopistossa. Tällä kertaa jätin kitaran soittamisen taitavimmalle soittajalle ja tartuin mikrofonisiin. Noin kuusi vuotta lauloin bändissä työstäen samalla uusia sävellyksiä, sanoituksia ja sovituksia. Vasta viime vuosina olen alkanut esiintymään enemmän yksin kitaran kanssa, ja tällä hetkellä käynnissä on kolme toisistaan eroavaa musiikkiprojektia.

Musiikki on ollut läsnä niin arjessa kuin juhlissa, ja jotkut kappaleet ovat minulle tärkeämpiä kuin toiset. Mikään ei kuitenkaan korvaa sitä tunnetta, kun yllättäen huomaa ajautuneensa tanssilattialle ennestään tuntemattoman bändin keikalla. Usein olen tukenut bändiä ostamalla levyn.

Väitöskirjaa kirjoittaessani olen pyrkinyt etsimään kappaleita, jotka liittyvät omaan tutkimusaiheeseen. Tämä antaa inspiraatiota kirjoitusprosessiin, mutta löytäessäni tutkimuksesta kertovan mielenkiintoisen kappaleen saan samalla myös mahdollisuuden laajentaa tutkimukseni aineistoa. Vastaavasti silloin, kun kirjoittaminen tuntuu tervanjuonnilta, kitaran soittaminen antaa mukavan tauon.

Musiikki on antanut minulle mahdollisuuden ilmaista itseäni ja kertoa tarinoita, sillä parhaimmat kappaleet ovat elämää suurempia tarinoita.

Johan-Eerik Kukko

väitöskirjatutkija,
yhteiskuntatieteiden tiedekunta

"Hyvin toteutettu
esitys jää pitkäksi aikaa
mieleen kaiheartamaan tai
naurattamaan."

Teatterin tekijästä katsojaksi

T eatteriharrastukseni on aikojen kuluessa muuttanut muotoaan paljonkin. Opiskeluaikoina harrastin teatteria aktiivisesti ylioppilasteatterissa ja olin näyttämöllä monenlaisissa rooleissa. Meitä oli puolenkymmentä teatterista innostunutta opiskelijaa, jotka päätimme, että oikeassa korkeakoulussa täytyy olla ylioppilasteatteri, jonka sitten perustimme. Tuolloin teatteriharrastus oli itse tekemistä, ja näyttämöllä olemisen kokemus on myöhemmin edesauttanut myös ammatillisissa esiintymisissä.

Sittemmin roolini on muuttunut tekijästä katsojaksi. Käyn katsomassa esityksiä niin paikallisesti kuin matkoilla tilaisuuden tullessa. Lisäksi pyrin seuraamaan, mitä teatterimaailmassa yleisemmin tapahtuu. Kiinnostus on säilynyt mutta muuttanut muotoaan. Nykyisin koen teatterin arjen ulkopuolelle viejänä, uusien ajatusten herättäjänä ja siitä muistuttajana, että elämää on monenlaista tutkijan ja juridiikan kuplan ulkopuolella. Lisäksi teatteri vaikuttaa tunnetasolla. Hyvin toteutettu esitys jää pitkäksi aikaa mieleen kaiheartamaan tai naurattamaan. Erityisesti huikea näyttelijäntyö vakuuttaa aina.

Teatterissa kiinnostaa myös sen moninaisuus. Jos teksti, toteutus tai näyttelijäntyö eivät aina osukaan ihan nappiin, voi nauttia musiikista, tanssista, lavastuksesta tai puvustuksesta. Kiinnostavaa on myös erilaisiin teatteriympäristöihin tutustuminen. Erityisen kiehtovia ovat vanhat pöyhkeät teatterisalit tuoksuineen, mutta oma tunnelmansa on kyllä Lappia-talon eri näyttämöilläkin.

Mirva Lohiniva-Kerkelä

varadekaani ja yliopistonlehtori,
oikeustieteiden tiedekunta

Ilmastonmuutoksen kulunut symboli

TEKSTI & KUVAT JOONAS VOLA

Kaikki voi alkaa yksittäisestä sanasta, lauseesta, tarinasta tai kuvasta. Mielikuvitus tekee työtään hetkenä, jona tutkija siirtyy ihmetyksestä oivallukseen. Kuvitellessa jatketaan matkaa tehdyn havainnoin tuolle puolen. Mielikuvitus ei ole ehtymätön, vaan sitä pitää ruokkia, ja oivallukset edellyttävät kaikkiruokaisuutta ärsykkeiden suhteen. Pitkästyessäkin saattaa mielikuvitus ottaa vallan ja käyttää yksitoikkoisuutta multavana maana ajatusten idättämiseen. Mielikuvitus on asia, jolle usein hymyillään. Mielikuvittelijan on vaikea tietää, onko hymyssä kyse myötmielisyydestä, huvittuneisuudesta vai torjunnasta. Se jää mielikuvituksen varaan.

Jääkarhun tarina tutkimuskohteena alkoi hetkestä, jolloin Arktikumien tiedekeskuksen työntekijä istahti taukopöydän ääreen ja hymähti, että näyttelyn täytetyn jääkarhun kuonosta pistävät esiin neulat, koska vierailijoiden kosketukset ovat kuluttaneet sen karvan pois tummaa ihoa myöten. Siinä se oli! Tutkimuskohde, kouriintuntuva esimerkki tutkimusaiheestani, kaiken a ja Ω.

Täytetty jääkarhu on osa tiedekeskuksen Muuttuva Arktis -perusnäyttelyä. Jääkarhusta on tullut ilmastonmuutoksen tunnetuin symboli, kulunut semmoinen, tässä tapauksessa kirjaimellisesti. Kuluma kertoo meille kuitenkin paljon enemmän kuin ajan kulumisen

Muuttuva Arktis -näyttelyn jääkarhu läheltä ja kaukaa.

ja vierailijoiden suosion. Paljas kuono paljastaa aikaisemmin silmän tavoittamattomissa olleen, jääkarhun biologisen sopeutuman Arktiseen ilmanalaan: läpikuultava turkki toimii suojavärinä ja kätkee karhun lumiseen ympäristöönsä, mutta lähes musta ihon pigmentti kerää itseensä tehokkaasti auringon lämpösäteilyä ja vähentää karhun energian kulutusta kylminä vuodenaikoina. Jotain paljastuu myös ihmisajasta ja karhun kulttuurisesta merkityksestä. Ihmisillä on ollut halu koskettaa karhua ja sen herkkää kuonoa. Onko kyseessä rohkeusriitti, valokuvaan tallennettu voitonmerkki vai yritys muodostaa henkilökohtainen ruumiillinen suhde tuohon myyttisiin mittasuhteisiin kasvaneeseen olentoon?

Toisaalta kyseessä ei ole vain kahden lajin kohtaamisen jälki vaan vahva muistutus erilaisista tieteen ja taiteen tekniikoista, joiden varaan kohtaaminen on rakennettu. Taksidermian eli täyttämisen avulla entisestä

elävästä eläimestä on tehty miltei iätön, liikkumaton, elävän oloinen rakennelma, jota pitävät koossa muun muassa ruumiin pinnan lävistävät neulat. Näyttelyn jääkarhua ei voida kategorisoida eläimen kuvaksi tai kuvitteelliseksi eläimeksi, mutta se ei ole myöskään ”aito” jääkarhu. Sopivinta olisi kenties kutsua sitä symboliseksi olennoiksi – rajapinnaksi, jossa todellisuudet kohtaavat. Arktista muutosta kuvantavassa tiedenäyttelyssä karhu on antroposeenin aikakauden eli ihmisen aiheuttaman ympäristönmuutoksen kuvastin: siinä ihminen on kuluttaja, ja karhu on uhanalainen ihmisen toiminnan seurauksena.

Ymmärryksemme on rajallista ja matka ajatuksesta tieteen tosiuskomukseksi on pitkä, mutta mielikuvitus on hyvä kanssakulkija. En tiedä, mutta voin kuvitella... •

Kirjoittaja on tutkijana Arktisessa keskuksessa.

Ajattelun lihallisuus

Sormemme ajattelevat siinä missä päämmeikin. Onnistunut tutkimuskirjoittaminen on mahtava, kokonaisvaltaisesti kehollinen tunne.

TEKSTI
VEERA KINNUNEN
PÄLVI RANTALA

KUVAT
ANNA-LEENA MUOTKA

Tutkimukseen liittyvää ajatustyötä hahmotetaan usein älyllisenä, lähes ruumiittomana prosessina, vaikka jokainen tekstityöläinen tietää sen olevan kaikkea muuta. Kärjistetyimmillään keho on vain väline, joka kannattelee päätä, mielen kotia.

Mieli ja ruumis eivät kuitenkaan ole toisistaan erilisiä. Ensinnäkään emme kykene ajattelemaan ilman ruumistamme. Siksi ajattelemisen ei myöskään onnistu, ellei ruumis voi hyvin. Kivulloisena, nälkäisenä tai pahantuulisena ajatuskin kulkee tahmeasti.

Toiseksi tutkimustyöhön liittyvä ajattelemisen on ruumiillinen käytäntö, jokaisella omanlaisensa. Tutkimuksen eri vaiheisiin tarvitaan erilaista ajattelua ja myös erilaisia ruumiin tekniikoita. Ajatella voi kävellessä, urheillessa, nukkuessa, metsässä kulkiessa tai siivotessa. Opimme tunnistamaan, miten ideat syntyvät, ja ruokkimaan niitä.

Jossain vaiheessa tutkimustyötä ajattelemisen ja kirjoittamisen kietoutuvat yhteen. Tutkimus kun vielä tavallisimmin paketoidaan kirjalliseen muotoon, vaikka tutkimuksen tuloksia voidaan artikuloida vaikkapa tanssin, kuvan tai äänenkin keinoin.

Sana kerrallaan

Olemme molemmat kirjoittaneet työksemme jo vuosia, mutta vasta viimeisen vuoden aikana olemme tietoisemmin alkaneet pohtia ja työstää omia tutkimuskirjoittamisen tapojamme. Prosessin myötä olemme myös syvemmin ymmärtäneet kirjoittamisen ja ajattelun yhteyden. Itsestäänselvyytenä toistettu fraasi on tullut uudella tavalla lihallisesti todeksi: Me kirjoitamme tiemme johtopäätöksiin. Sormemme ajattelevat siinä missä

” Olen tuntenut koko kehoni ja mieleni olevan kihisevä kokonaisuus.

päämmeikin. Otamme kynän ja paperia tai tutun näppäimistön eteemme, ja annamme mennä.

Eräältä kirjailijalta kysyttiin, miten hänen kirjansa syntyvät. ”Sana kerrallaan”, hän vastasi. Myös tutkija kirjoittaa sana kerrallaan, ajatus kerrallaan – sormet liikkuvat näppäimistöllä tai kynä piirtää sanoja paperille. Jotkut kirjailijat käyttävät valkoista fonttia tekstin ensivaiheen luonnostelussa, jotta kriitikko ei pääsisi puuttumaan peliin. Pälvi puolestaan rakastaa tunnetta, joka syntyy, kun kynän jälki täyttää paperia. Ensimmäinen ideointi tapahtuu aina kynän ja paperin kanssa, sohvalla tai useimmiten nojatuolissa istuen. Koneen ja työpöydän yhdistelmä ei kutsu häntä ideoimaan, vaan ne liittyvät vasta seuraavaan työvaiheeseen, jossa ideoista työstetään raakatekstiä.

Usein huijaamme itsemme sisään kirjoittamiseen pienin suostuttelevin lausein. Aamun kirjoitusrupeama alkaa esimerkiksi virkkeellä: ”Tänään ajattelin kirjoittaa...” Joskus ajatuksia ei synny, syntyy irrallisia sanoja peräjälkeen, joskus tapahtuu ihmeitä ja kokonaiset lauseet alkavat virrata sormien kautta näytölle. Tämän ihmisen tapahtuminen vaatii rutiinia ja toistoa.

Kihisevä virta

Rutiini, toisto ja prosessikirjoittamisen tekniikat ovat johtaneet siihen, että Veera on kokenut ensimmäistä kertaa tutkimuskirjoittamisen ”lihallisen ilon”. Veera kuvailee kirjoitusflowta tilaksi, jossa ajatukset ja sanat ryöpyvät sormista näytölle: ”Olen tuntenut koko kehoni ja mieleni olevan kihisevä kokonaisuus, jonka

kautta syntyy jotain uutta ja merkittävää. Uuden syntymisen prosessissa osallisena oleminen tuntuu kehosani samalta kuin äkillinen rakastuminen: vatsassa on perhosia, tekee mieli tanssia, hyppiä ja hymyillä koko maailmalle.” Parhaimmillaan onnistunut tutkimuskirjoittaminen on mahtava, kokonaisvaltaisesti kehollinen tunne.

Pälvi jakaa kokemuksen kirjoittamisen flowsta. Hän pohtii, että tällaisessa tilassa syntynyt teksti on useimmiten laadukasta ja sen kirjoittamisen jälkeen olo on puhdistunut, usein selkeä ja hyvällä tavalla tyhjä. Tutkimuskirjoittaminen ei olekaan vain intellektuaalista ruumiitonta työtä, vaan se on myös tunteellista ja ruumiillista, jopa sensuaalista toimintaa! Monet tutkijat ovatkin painottaneet tieteentekemisen ”eroottista” ulottuvuutta. Tekstin syntymisen humalluttava, koukuttava, aistivoimainen tunne on kaikessa sensuaalisuudessaan eroottiseen haluun verrattavissa oleva, samanaikaisesti sisään ja ulospäin suuntautuva voima.

Itseen ruokkien

Enimmäkseen kirjoittamistyö on arkista ja perslihak-sia vaativaa puurtamista. Kaikki tietävät, että flowta on turha jäädä odottelemaan. Prosessiin sisälle pääseminen edellyttää käsityötä: lukemista, ajattelemista, kenttätöitä, analyysiä – ja kirjoittamista. Meille tutkijan mielikuviutus on ruumiillista toimintaa, jota voi herätellä esimerkiksi erilaisilla luovan kirjoittamisen välineillä. Meille toimivia konsteja ovat ajastettu kirjoittaminen, ”aamusivut”, kirjoittamisen ohjaaminen aloitussanoilla tai lauseilla sekä kirjoitustreffit.

Prosessikirjoittamisessa kirjoittaminen kuuluu tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin. Itse kirjoitamme paitsi tutkimustekstiä myös esimerkiksi runoja, laulutekstejä, dekkareita, satuja, novelleja, päiväkirjaa ja kirjeitä. Mikään niistä ei ole pois akateemisesta kirjoittamisesta vaan päinvastoin pitää meidät kirjoittamisvireessä. Kirjoittaminen ruokkii kirjoittamista. ●

Veera Kinnunen on tohtorikoulutettava Kulttuurilähtöisen palvelumuotoilun tohtorihjelmassa Lapin yliopistossa.

Pälvi Rantala toimii tutkijana ja opettajana Lapin yliopistossa.

kolumni

OLLI PYYHTINEN

Professori, Tampereen yliopisto
Dosentti, Lapin yliopisto

” Tutkimus ei ole niinkään löytämistä kuin keksimistä.

JONNE RENVALL

MELLAKOIVAN SOSIOLOGISEN MIELIKUVITUKSEN PUOLESTA

Tieteessä ei tyypillisesti ajatella olevan sijaa mielikuviutukselle ja luovuudelle. Kun mielikuviutus sepittää, keksii ja kuvittelee, tieteeltä vaaditaan todenmukaisuutta. Onkin kuvaavaa, että Albion W. Small julisti vuonna 1895 julkaistussa American Journal of Sociologyn ensimmäisen numeron pääkirjoituksessaan, että sosiologien on korvattava epämääräiset ”mielikuviutuksen mellakan” populaarifilosofiat kurinalaisella tieteellisellä ajattelulla.

Tiede ei kuitenkaan ole pelkkä lajitelma kovia faktoja, ikään kuin tietovaranto, josta voi halutessaan tarkistaa, miten asiat ovat. Tutkimuksen perimmäinen tehtävä on rikkoa tuttuuden piiri. Aivan kuten mielikuviutuksen, se rakentaa yllättäviä yhteyksiä asioiden välille, paljastaa uusia ja tuntemattomia maailmoja ja toisaalta myös näyttää tutun, arkipäiväisen maailman uudessa valossa.

Tutkimus on näin uutta luovaa. Se ei ole niinkään löytämistä kuin keksimistä. Se luo paitsi käsitteitä ja tosiasioita myös asioille tapahtumia. Tieteen kriittinen tehtävä onkin avata uusia mahdollisuuksia ajattelulle ja kokemukselle. Tutkimus tarjoaa vastarintaa nykyisyydelle ja sille, mitä on. Se koettelee todellisuutta synnyttääkseen uudenlaisia ymmärryksen ja toimimisen mahdollisuuksia, tapoja ajatella ja olla toisin.

Tutkija ei voikaan olla pelkkä sivullinen tarkkailija. Näin ajatteli myös amerikkalais sosiologi C. Wright Mills. Sosiologian oli hänen mukaansa osallistuttava aikakautensa merkittävempien ongelmien ratkaisemisen. Millsille ”sosiologisella mielikuviutuksella” oli tässä avainrooli. Jokapäiväisessä elämässään ihmiset eivät useinkaan osaa nähdä kokemuksiaan ja kohtaamiaan vastoinkäymisiä laajemmasta yhteiskunnallisesta vinkkelistä. Millsin mukaan sosiologinen mielikuviutus tarjoutuu avuksi tähän. Se on kykyä siirtyä yksilönäkökulmasta yhteiskunnan tasolle ja takaisin.

Sosiologiselle mielikuviutukselle on tarvetta myös nykyään psykologisoituneessa, tunneperäisessä ja yksilökeskeisessä ajassamme. Ratkaisua elämän ongelmiin haetaan yhä enemmän terapiakulttuurin sävyttämistä yksilö- ja kulutuskeskeisistä keinoista: self-help-kirjallisuudesta, elämäntaito- ja työelämävalmennuksesta, kurinalaisesta kuntosaliharjoittelusta, tarkasta ruokavaliosta ja KonMari-opista. Sosiologinen mielikuviutus kuitenkin muistuttaa, että mahdollisuudet pärjätä elämässä eivät ole vain itsestä kiinni. Siksi on kamppailtava yhteiskunnallisten olojen muuttamiseksi ja paremman yhteiskunnan puolesta.

tuokio

arktisessa

Keho tietää, miltä talvi tuntuu. Miten lumi liu'uttaa, hiutaleet sulavat iholla ja jalkojen alla natisee.

Otsassa on jälki siitä, miten pipo kääntyi pulkkamäessä vinoon ja tukka muuttui sähköiseksi.

Huulissa on muisto pakkasen puremista, joita lipominen vain pahensi, poskissa laikut kylmän kosketuksesta.

Ja sormet, varpaat, kaikkein kovimmille joutuneet. Kaikki ne kylmän kokemukset, joita kesti, koska ei halunnut mennä sisälle. Mikä onnen tunne. Pienet, kasvavat ihmiset, jotka vielä oppivat, miltä talvi tuntuu.

Teksti & kuva

KRISTIINA KOSKINEN

Jatko-opiskelija,
taiteiden tiedekunta

PEKKA KOPONEN Opiskelija, audiovisuaalinen mediakulttuuri, taiteiden tiedekunta

SUKUPOULITTUNUT SUOMI

Opetushallituksen tasa-arvo-oppaassa ei kielletä kenenkään sukupuolta. Päinvastoin siellä kannustetaan lisäämään tietoisuutta sukupuolen moninaisuudesta. Kaikki lapset eivät mahdu tytön ja pojan kategorioihin. Yhtäkään lasta kuitenkaan tuskin haittaa, että myös muunlaisen sukupuoli-identiteetin omaavilla lapsilla olisi hyvä olla koulussa. Tasa-arvosuunnitelmien tarkoituksena on helpottaa jokaisen lapsen ja nuoren koulutietä. Mikä olisikaan maailmassa parempi paikka tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuolitietoisuuden kasvattamiselle kuin peruskoulu, jossa lasten asenteet sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja tasa-arvoon pitkälti vakiintuvat.

Vaikka Suomi tunnetaan kansainvälisesti tasa-arvostaan, se ei missään nimessä tarkoita, että tasa-arvo olisi valmis ja voisimme tuudittautua täydellisyyteen. Suomi on todella sukupuolittunut maa. Kulttuurissamme on syvään juurtuneita sukupuolittuneita käytäntöjä, joiden kautta jo lapset oppivat sukupuolikäsityksistä ja -rooleista.

MIRKA MOKKO

blogi

Opiskelijaelämää
Lapin yliopistossa
lapinyliopisto.blogspot.fi

Taiteiden tiedekunnan yliopisto-opettajana toimiva Antti-Jussi Yliharju teki gradunsa aikoinaan paikalliselle Arctic SnowHotel -yritykselle.

– Yritys etsi opiskelijaa, joka voisi suunnitella heille visuaalisen kokonaiskonseptin. Kun kuulin tästä mahdollisuudesta, lähdin heti mukaan.

Yliharjun mukaan yhteistyö sujui hyvin ja siitä hyötyivät kummatkin osapuolet. Vaikka Yliharju ei saanut työstä taloudellista korvausta, hän sai melko vapaat kädet toteuttaa ison projektin käytännössä.

– Todellinen toimeksianto on aina erilainen kuin pelkkää opiskelua varten tehtyä työtä. Kävin läpi todellisen prosessin asiakkaan kanssa ja tutustuin samalla paikallisiin yrittäjiin. Työelämän näkökulmasta solmin graduprosessissa monia arvokkaita kontakteja ja opin erittäin monia tietoja ja taitoja, joista on ollut paljon hyötyä näin jälkikäteen ajateltuna, Yliharju sanoo.

Sosiologian opiskelija Marianne Kuisma tekee graduaan parhaillaan osana Regina-tutkimusprojektia.

– Ohjaajani Leena Suopajarvi esitteli mahdollisuutta tehdä gradu osana projektia. Minulla ei ollut vielä graduaihetta, joten tartuin tilaisuuteen.

Kuisma tutkii perheiden hyvinvointia kasvokunnissa. Hän yhdisti projektiin harjoittelun, jonka aikana hän muun muassa keräsi gradunsa aineiston. Kuisma työllistyi projektiin myös täksi syksyksi.

– Olen oppinut paljon tutkimuksenteon vaiheista, projektityöstä, tiimityöstä ja ajan hallinnasta, Kuisma kertoo.

Sekä Kuisman että Yliharjun mukaan oppinäketyön tekeminen yritykselle tai osana hanketta auttaa oman työn aika-auluttamisessa. Työ tulee tehtyä tavoittelussa ajassa eikä jää roikkumaan. Yliopiston sisäinen viestintä ei saa Yliharjulta tai Kuismalta erityistä kiitosta. Tietoa yhteistyön mahdollisuuksista ei ole keskitetysti tai ylipäättään riittävästi. Jos mieltä tehdä gradun yritykselle tai hankkeeseen, opiskelijan oma aktiivisuus on kaikkein tärkeintä.

– Kannattaa haistella millaisia mahdollisuuksia on tarjolla ja lähteä heti mukaan, mikäli aihe vain kiinnostaa, Yliharju innostaa.

PILVIKKI VIITANEN

Gradu sidoksissa käytännön työelämään

Opiskelijat Carita Niiränen (vas.) ja Sari Veikanmaa palkittiin tutkielmistaan. Keskellä graduohjaaja Arto Kauppi.

OPISKELIJOITA PALKITTIIN ANSIOITUNEISTA TUTKIELMISTA

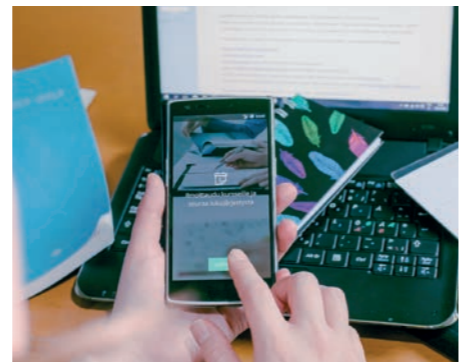
Lapin yliopiston sosiaalityön oppiainepooli jakoi tänä syksynä kaksi opinnäytetyöpalkintoa. Palkinnon saivat Carita Niiränen ja Sari Veikanmaa perhe-surmia käsittelevästä tutkielmastaan sekä Taru Le Flock huumeiden käyttöä koskevasta tutkielmastaan. Sosiaalityön oppiainepooliin kuuluvat sosiaalityön, julkisoikeuden ja kuntoutustieteen oppiaineet.

LAPIN YLIOPISTON KIRJASTO AUKI 24/7

Lapin yliopiston kirjasto on siirtynyt ympärivuorokautiseen aukioloon. Kirjaston tiloissa voi työskennellä ympäri vuorokauden seitsemänä päivänä viikossa, kunhan tulee sisälle 7.00–23.59 välisenä aikana. Puolenyön ja aamuseitsemän välisenä aikana kirjastoon ei pääse sisälle.

Suljetussa kirjastossa työskentelevät tarvitsevat kulkuavaimen ja opiskelijatai henkilökortin. Vartija käy tarkistamassa tiloissa työskentelevien kulkuvaimet ja henkilöllisyyden. Kulkuavaimen voi tarvittaessa lunastaa pääaulan virastomestareilta.

Uudistuksen taustalla on yliopiston pyrkimys koota jatkuvakäyttöiset oppimisympäristöt ympärivuorokautisesti saavutettaviin kokonaisuuksiin. Toimintamallista saatiin myönteisiä kokemuksia taiteiden tiedekunnan 24/7 aukiolosta, joten toimintamallia haluttiin laajentaa koskemaan myös kirjastoa.

Tuudo-mobiilisovellus kokoaa yhteen opiskelijan aikatauluja.

UUSI MOBIILIPALVELU OPISKELIJOILLE

Lapin yliopisto on ottanut käyttöön uuden ilmaisen mobiilipalvelun, joka helpottaa opintojen suunnittelua ja seuranta. Tuudo-sovellus sisältää lukujärjestyksen, joka muodostuu opiskelijan WebOodin kurssi-ilmoittautumisten pohjalta. Tarvittaessa opiskelija voi muokata merkintöjään kalenterissa.

Opiskelija saa sovelluksen kautta ilmoitukset aikataulu- ja tilamuutoksista, jotka näkyvät myös lukujärjestyksessä. Lisäksi opiskelija voi seurata lukuvuoden opintopistekertymää reaaliaikaisesti sekä selailla opetustarjontaa, kurssikuvauksia ja aikatauluja.

Tuudon kautta voi selailla kampusravintoloiden ruokalista, hakea luentosalien sijaintia kampuskartalta tai hakea joukkoliikenteen reittejä ja aikatauluja. Lisäksi Tuudosta löytyy tietoja ajankohtaisista asioista, tapahtumista ja palveluista. Alkuvaiheessa Tuudon kautta ei voi ilmoittautua opetukseen, tentteihin tai katsella opintosuunnitelmaa. Nämä toiminnot otetaan käyttöön myöhemmin. Tuudon voi ladata iOS-mobiililaitteisiin Appstoresta ja Android-mobiililaitteisiin Google playsta.

Tiina-Kaisa Niva on työskennellyt teatterin, konsultoinnin, opettamisen, projektinjohtamisen ja kiinteistönvälityksen parissa. Paikoilleen hän ei aio jämähtää koskaan. Niva aloitti opinnot Lapin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa vuonna 2000 ja valmistui myöhemmin maisteriksi pääaineena mediakasvatuspainotteinen luokanopettajakoulutus.

– Opiskeluajoilta mieleen jäivät erityisesti opiskelukaverit, joiden kanssa tuli pidettyä tiiviisti yhtä koko viiden vuoden ajan, sekä gradun työstäminen itseä kiinnostavasta aiheesta.

Valmistuttuaan Niva ehti toimia viisi vuotta opettajana ennen kuin jäi päätoimiseksi yrittäjäksi. Opettajan työ alkoi tuntua liian tasaiselta ja etenemismahdollisuudet tuntuivat puuttuvan. Opettajan työn ohella hän teki tästäkin syystä liian paljon muuta.

Burnoutin seurauksena Niva pysähtyi miettimään, mitä oikein haluaa tehdä ja mitkä asiat johtivat loppuunpalamiseen.

– Opettajan töiden jälkeen toimin muutaman vuoden päätoimisesti kouluttajana ja konsulttina. Tämän lisäksi työskentelin pitkäaikaisen harrastukseni teatterin parissa.

Muutaman vuoden Niva toimi myös projektipäällikkönä ESR-hankkeessa Lapin opiston koulutus- ja kehittämisspalveluissa. Koulutuspuolen ja taiteen yhdistäminen kiinnosti, mutta kahdeksasta neljään kestävä työ ei.

– Kyllä siinä kävi niin, että impulsiivinen taitelijaluonne oli voimakkaampi.

Lopetettuaan projektipäällikön työt Niva ideoi, että tulevassa työssä ei saa olla kellokorttia ja työn tulisi olla yksityisellä sektorilla. Lisäksi tuleva työ voisi liittyä myyntiin ja markkinointiin. Eräänä päivänä kohtalo puuttui peliin, kun nykyinen työnantaja kysyi lounasravintolassa, milloin Niva voisi aloittaa työt.

Viime keväänä Niva valmistui kiinteistönvälittäjäksi ja työskentelee tällä hetkellä Rovaniemen Kodit Oy LKV:ssä. Tyypillistä työpäivää kiinteistönvälittäjän ammatissa ei ole, mikä onkin yksi ammatin parhaimmista puolista.

– Minulle sopii hyvin, että työtä oppii tekemisen kautta, sillä olen parhaimmillani, kun opin tekemällä ja haastamalla itseni. En tunne, että olisin jämähtänyt paikoilleeni.

JOHAN-EERIK KUKKO

Yrittäjäluonne ja taiteilijasielu

Tiina-Kaisa Niva
Kiinteistönvälittäjä

- on syntynyt 1978 Pellossa.
- aloitti opinnot Lapin yliopiston kasvatustieteellisestä tiedekunnassa 2000.
- valmistui kasvatustieteiden maisteriksi 2005.
- toimii kiinteistönvälittäjänä Rovaniemen Kodit Oy LKV:ssä.
- harrastaa ruuanlaittoa ja liikuntaa.

Rosa Ballardini on immateriaalioikeuden yliopistonlehtori.

Tavarantuotannon DIGITAALINEN VALLANKUMOUS

Teknologia linkittyy yhteiskuntaan immateriaalioikeuksien kautta.

TEKSTI TEEMU LOIKKANEN | KUVA ANNA-LEENA MUOTKA

Immateriaalioikeus on pieni osa kaupallisen oikeuden alaa. Se käsittää ainakin tekijänoikeudet, patentit, suunnittelun ja tavaramerkit. Immateriaalioikeuden yliopistonlehtori Rosa Ballardini tutkii tällä hetkellä erityisesti 3D-tulostamiseen liittyviä tulevaisuuden haasteita. Kyseessä on teknologia, joka vaatii digitaalisen tiedoston, jonka perusteella laite tulostaa valmiin esineen tai sen osan.

3D-tulostamiseen tarvittavan digitaalisesti skannatun tai suunnitellun tiedoston omistamiseen liittyvät kysymykset saattavat olla ristiriidassa fyysisiä esineitä koskevan lainsäädännön kanssa.

– 3D-tulostaminen asettaa lainsäädännölle uudenlaisia haasteita, joihin ei ole vielä vastauksia, siksi asian tutkiminen on erityisen mielenkiintoista. Immateriaalioikeuksien kautta teknologia linkittyy yhteiskuntaan, Ballardini perustelee valintaansa.

Ballardini vertaa tavarantuotannon tulevaa vallankumousta siihen, mitä viihdeteollisuudessa on tapahtunut Napsterin ajoista lähtien. Tekijänoikeuslait tulivat kyseenalaisiksi, kun Internetin tiedostonjakopalvelut muuttivat toimintaympäristöä radikaalisti.

– Tunnettu ajatus surun viidestä vaiheesta sopii tähän hyvin. Aluksi musiikki- ja elokuvateollisuus kielsivät, että mitään on tapahtumassa, sitten alkoi suuttumuksen ja kaupankäynnin vaihe, jossa nostettiin monia

kalliita ja työläitä oikeusjuttuja. Lopulta yhtiöt hyväksyivät tapahtuneen ja alkoivat hyödyntää sitä. Esimerkiksi Spotifyn tai Youtuben kautta ansaitaan nykyään myös rahaa, Ballardini kertoo.

Netflix, HBO ja muut ovat onnistuneet hyödyntämään digitaalista vallankumousta. Piratismia eivät ole vähentäneet niinkään oikeusjutut tiedostonjakajia kohtaan vaan uudet palvelut, joiden avulla kuluttajat on saatu sitoutettua maksamaan sisällöstä erilaisin kuukausimaksuina. Toiset palvelut tuovat tuloja mainosten kautta.

Myös tavarantuotantoon liittyvät oikeudet ovat tulossa kyseenalaisiksi 3D-tulostamisen yleistyessä nopeasti.

– Eräs aspekti on alueellisuus. Esimerkiksi patenttilait koskevat usein vain yhtä valtiota. Yritysten on mietittävä, missä ne haluavat suojella oikeuksiaan.

Yhdysvalloissa käydään tällä hetkellä ensimmäisiä 3D-tulostamiseen liittyviä oikeusjuttuja. Eräs yhtiö valmistaa näkymättömiä hammasrautoja tekemällä digitaalisen mallinnuksen ihmisen hampaista. Se on saanut kilpailijan, joka muuttaa luomaansa mallinnusta Pakistanissa kiertääkseen lainsäädännölliset esteet.

– Laki on hidas muuttumaan.

Ballardini kehottaa yrityksiä hyväksymään, että myös tavarantuotanto on digitalisoitumassa, ja etsimään uusia ansaintamalleja hankalien oikeusjuttujen sijaan. •

Elinikäisen oppimisen kehittäminen Pohjois-Afrikassa

Euroopassa yliopistojen merkittäviä tehtäviä ovat tutkimuksen ja opetuksen lisäksi elinikäisen oppimisen edistäminen ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Tätä kokemusta hyödynnettiin yhteisessä projektissa pohjoisafrikkalaisten yliopistojen kanssa.

TEKSTI HELKA URPONEN & SIRPA PURTILO-NIEMINEN

Elinikäinen oppiminen on sekä yksilöä että yhteiskuntaa varten. Ihminen oppii uusia asioita koko elämänsä ajan, mikä voi tapahtua niin muodollisena kuin epämuodollisena koulutuksena tai irrallaan tutkinnoista.

Eliniän pidentyminen, talouden rakenteiden muuttuminen ja teknologian kehitys ovat vaikuttaneet siihen, että elinikäisestä oppimisesta on tullut välttämätöntä. Yksilön pitää kehittää taitojaan ja osaamistaan läpi elämän, jotta kehittyä ja menestyä jatkuvassa muutoksessa olevilla työmarkkinoilla sekä pystyy osallistumaan yhteiskunnan toimintaan.

Ajankohtainen hanke

Eurooppalaiset ja pohjoisafrikkalaiset yliopistot toteuttivat yhdessä elinikäisen oppimisen koulutus- ja kehittämishankkeen, johon myös Lapin yliopisto osallistui. Tempus-rahoitteista EuMill-projektia johti Sevillan yliopisto Espanjasta. Jokaisesta kohdemaasta – Algeriasta, Libanonista, Marokosta ja Tunisiasta – osallistui kaksi yliopistoa sekä opiskelijajärjestöjen edustajat. Kolmevuotisessa projektissa olivat mukana myös kohdemaiden opetusministeriöiden edustajat.

Elinikäisellä oppimisella edistetään työelämän tarvitsemää osaamista ja koulutusta mutta myös tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. Projektin kohdemaissa lainsäädäntö on toistaiseksi keskittynyt lähes yksinomaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Laajemmat yhteydet koulutuksen, työllisyyden, työvoiman talouden ja sosiaalisten kysymysten välillä puuttuvat.

Projektissa kehitettiin elinikäistä oppimista tukevia käytäntöjä ja tätä kautta edistettiin alueen sosiaalista koheesiota ja taloudellista kehitystä. Lisäksi haluttiin lisätä tietoisuutta yliopistojen roolista kouluttajina ja tietotalouden edistäjinä. Tavoitteet olivat kunnianhimoisia ja ajankohtaisia, sillä projektin kohdemaissa vuoden 2011 arabikevään kansannousuihin johtaneet ongelmat ovat jääneet ratkaisematta ja yhteiskunnallinen tilanne alueella on epävaka.

Kohdemaiden kollegat olivat erittäin kiinnostuneita eurooppalaisista yliopistojen toimintatavoista ja käytännöistä, ja he tekivät opintomatkoja Suomeen, Portugaliin ja Espanjaan. Lapin yliopiston elinikäisen oppimisen toimintamalliin tutustuttiin heti hankkeen alussa. Osallistujille esiteltiin yliopistomme ammatillista täydennyskoulutusta sekä avointa yliopisto-opetusta.

Marokon pääkaupunki Rabat.

Projektikoordinaattori Encarnacion Mellado.

Hadria Museum, Djerba Tunisia

Päättäjäiskuva, Rabatin yliopisto

Kohdemaiden kollegoille olivat tuttuja ammattilaisille suunnatut täydennyskoulutuskurssit, mutta kaikille avoin yliopisto oli heille uutta. He olivat myös hyvin kiinnostuneita siitä, miten yliopistomme palvelee julkista sektoria ja elinkeinoelämää.

Tuloksena yhteistyöverkosto

Projekti oli laaja kokonaisuus sisältäen osatavoitteina muun muassa yliopistojen opetussuunnitelmien suunnittelun ja arvioinnin, verkkokurssien kehittämisen sekä opetushenkilöstön koulutuksen. Projektissa mukana olleiden yliopistojen yritys yhteistyötä edistettiin muun muassa järjestämällä seminaareja ja työpajoja.

Keskeinen pyrkimys oli viedä eurooppalaisen ja elinikäisen oppimisen toimintamallia kohdemaihin sekä suunnitella elinikäisen oppimisen laatu järjestelmä. Tärkeä tavoite oli myös soveltaa alueen korkeakouluopinnoissa Eurooppalaista opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmää (ECTS), jossa tietty opintopistemäärä tarkoittaa tiettyä opiskelun tuntimäärää ja eri yliopistojen arvosanat vastaavat laajuudeltaan toisiaan. Projektissa tehtiinkin useita kaivattuja käsikirjoja esimerkiksi elinikäisen oppimisen laadunvarmistuksesta ja verkko-opiskelusta.

Projektin kohdemaat sijaitsevat maantieteellisesti lähellä toisiaan. Niillä on yhteinen historia, uskonto ja pääkieli arabia. Hankkeen aikana kuitenkin huomattiin, että elinikäisen oppimisen käytännöt ja politiikka vaihtelivat maittain. Keskinäinen yhteistyö maiden välillä ja sisällä on ollut sangen vaatimatonta. Epävaka poliittinen tilanne ja lainsäädäntö eivät ole tukeneet yhteistyötä.

Kohdemaissa elinikäinen oppiminen oli opetusministeriön vastuulla, mutta ministeriöt eivät olleet tähän mennessä osallistuneet esimerkiksi aikuiskoulutuksen järjestämiseen tai sen tarkempaan ohjaukseen. Vaikka elinikäisen oppimisen tärkeys on tiedostettu yleisellä tasolla, sitä ei ole nähty keinona edistää alueen kehitystä ja hyvinvointia.

Projektin päättyessä mukana olleet pohjoisafrikkalaiset yliopistot ja opetusministeriöt sitoutuivat edistämään yhteistyötä elinikäisen oppimisen kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi, jopa sen saamiseksi uudeksi oppiaineeksi yliopistoihin. Merkittävä konkreettinen tulos jatkoa ajatellen oli päätös yliopistojen yhteistyöverkostosta, joka sitoutuu jatkamaan aikaansaatuja elinikäisen oppimisen toimintalinjoja sekä jakamaan kokemuksiaan ja hyviä käytäntöjään. ●

Helka Urponen on Turun ja Lapin yliopiston dosentti ja eläkkeellä oleva laatujohtaja. Sirpa Purtilo-Nieminen on verkko-opetuksen kehittämisspäällikkö Avoimessa yliopistossa.

Vanhan liiton leppoisaa nykymaalausta

Taidemaalari Teemu Saukkonen on ottanut tietoisin riskin ja satsannut kaikkensa taiteeseen.

TEKSTI HENRI HAGMAN
KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Wihurin tämän syksyn residenssitaiteilija on taidemaalari Teemu Saukkonen (s. 1954). Vierailu hänen ateljeessaan taiteiden tiedekunnassa on virkistävä muistutus kuvataiteen diskurssittomasta ominaisuudesta. Jos haluat kuvataiteilijaksi, leikkaa ensin kielesi irti, kuten asian aikoinaan ilmaisi Matisse, yksi modernin taiteen merkittävimmistä auktoriteeteista.

Haastateltaessa Saukkonen kontekstoi taiteensa aikakauteen ja sen ilmiöihin, mutta puheesta puuttuu kokonaan nykytaiteilijalle tyypillinen huolestunut problematisointi ja taiteen puolustaminen. Äänessä

on ”vanhan liiton mies”, internet-sivuton taiteilija, joka on käyttänyt sähköpostiakin vasta viisi vuotta.

Saukkonen teki periaatepäätöksen priorisoida taiteen tekeminen kaiken muun edelle, aivan uransa alussa, valmistuttuaan Kankaanpään taidekoulusta vuonna 1978.

– Halusin ottaa tietoisin riskin ja satsata taiteeseen, etten sitten vanhempana jossittele, että olisinhan minäkin voinut tehdä, jos mulla olisi ollut aikaa. Taukoja ei maalaamisessa olekaan ollut. Olen ollut ahkera poika. Vaikka toki välillä täytyy pohtia, lueskella ja matkustella, hamuta rahaa ja kasvattaa kolme lasta.

Teemu Saukkonen residenssiyöhuoneellaan Taiteiden tiedekunnassa, taustalla maalauksia siellä valmistuneesta sarjasta Vegetarians of Love.

Maalaus sarjasta Vegetarians of Love, akryyli ja kanavakirjontatyö kankaalle 2016.

Monotypia-teoksia sarjasta Chiaroscuro, 2015.

Leppoisa musta nauru

Kaikki lähti vesiväreistä. Ne äiti antoi pojalleen mukaan tämän lähtiessä interreilaamaan ja itseään etsimään. Palattuaan puolen vuoden päästä Marokosta laihutuneena ja punatautisena Saukkonen näki edessään vain taiteen tien.

Jo opiskeluaikana hän pääsi töillään tärkeisiin Suomen taiteen vuosinäyttelyihin. Opintojensa jälkeisinä vuosina hän maalasi sinnikkäästi suuria maalauksiinsa ahtaissa kotitiloissa, pukukopeissa ja kerrostalon askarteluhuoneessa.

1980-luvulla Saukkonen kuului Kuopion koulukuntaan, maineikkaisiin ekspressionisteihin. Maalauksellisuus ja maalaustaide ylipäättänsä olivat silloin koko planeetalla nosteessa. Saukkosen ura muotoutui uomaansa: yksityisnäyttelyitä parhaissa gallerioissa ja museoissa, taidekilpailujen voittoja ja julkisia teoksia, pitkiä apurahoja.

Saukkosen teoksissa on alusta alkaen näkynyt postmodernin ajan italialaisen ekspressionismin eli Tran-

savantguardian vaikutus. Tunnusomaista on siis lämmin myönteisyys mustimmissakin aiheissa ilmentyen esimerkiksi väreissä ja sommittelun leijonamaisessa rentoudessa, sekä jatkuva muutosliike tyylien kentällä. Tyypillistä on myös taidehistorian kuvaston hyödyntäminen nautinnollisen kuvan aikaansaamiseksi. Kuvailinoillaan Saukkonen kokee yhdistyvänsä taiteen historiaan omalla panoksellaan.

– En ole ollut itseriittoinen tyyppi, minun on täytynyt nähdä paljon kaikenlaista taidetta livenä, matkustaa ja nähdä erilaisia kulttuureja ja imeä asioita itseeni. Olen pyrkinyt aina uusiutumaan, jotta säilyisin taiteellisesti hengissä. 90-luvulla kyllästyin 80-luvun menestyksekkäihin isopäämaalauksiini, ja aloin tehdä abstraktimpaa. Se oli siinä vaiheessa hyvin vapauttavaa. Olen aina tehnyt taidetta hyvin vakavasti, mutta on samalla totta, että olen sallinut teoksissa tietyn leppoisuuden.

Jotkut teemat ovat kulkeneet Saukkosella mukana jo pitemmän aikaa. Eräs sellainen on luuranko-kuvus-

to, joka tuoreessa sarjassa yhdistyy kuvainoihin barokkimestari Caravaggion (1571-1610) maalauksista.

– Luurankoni ovat aika eläviä: kuka tanssii, kuka luennoi. Hahmoina ne ovat vapaita iästä ja sukupuolesta. Koen, että niissä on syvältä tulevaa mustaa naurua. Caravaggiossa minua viehättää huikea valokäsitys, chiaroscuro, sekä tämän modernismin esi-isän rohkea sommittelu, joka jatkuu kuvarajauksen ulkopuolelle.

Rakkauten vegaanit

Noin 15 vuoden ajan kuvainana on toistuvasti ollut myös aitoja kanavakirjontatöitä. Saukkonen etsii kirputoreilta näitä uniikkeja, sodan jälkeisinä vuosikymmeninä hyvin suosittuja käsitöitä. Rovaniemellekin tullessaan hän kävi välittömästi läpi kaikki kirpputorit löytöjen toivossa. Taiteilija sitten liimaa pienet käsityöt maalauskanakalleen ja alkaa rakentaa omaa maalaustaan. Kuten Caravaggio-lainoissa, näissäkin teoksissa on kyseessä kahden taiteilijan välinen vuoropuhelu.

Tuorein kanavakirjontatöitä hyödyntävä maalaus-sarja on ollut esillä Saukkosen näyttelyssä Arktikumien Galleria Valossa. Sarjan nimi on Vegetarians of Love, jonka taiteilija suomentaa suurpiirteisesti Rakkauten vegaanit. Teokset ovat Saukkoselle epätavallisen pienikokoisia ja ohuesti maalattuja.

– Niissä olevissa kirjontatöissä on mies ja nainen vähintäänkin semiromanttisessa suhteessa. Kuvasto on vanhaa rokokoo-tyyliä: miehellä ponihäntä, pohjesukat ja jakku, rouvalla silkkihattu. Nimi Vegetarians of Love on vinoa naiivia huumoriani – romanttinen rakkaus kun kumminkin on myös lihallista luonteeltaan. Olen sitten maalannut intohimoisia tunnetilamaisia siihen pariskunnan ympärille.

Saukkonen jättää kirjontatyön olemuksen maalauksiinsa selkeästi näkyviin, jotta kahden tekijän ja kulttuurin vuoropuhelu saisi tilaa. Yleisöpalautte on ollut tästä oivalluksesta yleensä sangen riemastunutta. ●

VIDEO-OPPINUT KÄSITYÖLÄINEN

Joko pitäisi antaa periksi ja luopua ajatuksesta, että minulla on ruokapöytä? Tätä pohtii informaatiopäällikkö Scott Forrest keittiössään, joka muistuttaa yhä useammin työpajaa. Ruokapöydän ovat vallanneet nahkatöissä tarvittavat työvälineet ja materiaalit.

Scott kiinnostui nahkatöistä muutama vuosi sitten. Hän on aina tykännyt nahkavöistä ja -kengistä, ja ajatteli, että voisi kokeilla tehdä jotakin myös itse. Scott tarkasteli kotikaupunkinsa Rovaniemen kurssitarjontaa, mutta ei löytänyt mitään sopivaa. Hän harmitteli tilannetta jutellessaan Vancouverissa asuvan veljensä kanssa.

– Mene YouTubeen, veli sanoi.

Scott meni, katsoi ja innostui. Ikivanhan käsityötaidon harjoittaminen on mainiota vastapainoa toimistotyölle, joka on virtuaalista ja usein abstraktia. Nahkatöiden tekeminen on fyysistä, ja siinä syntyy jotakin konkreettista ja käsin kosketeltavaa.

– Halusin myös oppia asioita, joissa en ole luonostani hyvä, kuten suunnitelmallisuutta ja kärsivällisyyttä. Nahkatöissä ei ole kumoa-rippia niin kuin tietokoneissa. Pitää keskittyä vain siihen, mitä parhaillaan tekee.

Miksi juuri nahka?

– Nahka on pienine vikoineen kuin elävä materiaali. Sillä on luonnetta ja se paranee vanhetessaan.

Scott tekee viikossa yleensä yhden pienen projektin, kuten lompakon tai avaimenperän. Aluksi hän piti tekemänsä työt itse tai antoi niitä ystävilleen. Kun tuotteiden määrä lisääntyi, Scott perusti toiminimen. Pienimuotoinen myynti kattaa materiaalikuluja, eivätkä omat kaapit pursuile liitoksista.

Tuotteita syntyy eniten lehmästä mutta myös porosta, lampaasta ja jopa kengurusta. Kengurunnahka sopii hyvin punomiseen, sillä se on hyvin vahvaa. Materiaalinsa Scott hankkii pääasiassa verkkokaupoista. Poron hän kuitenkin ostaa Kemistä ja kengurun Kanadasta, josta tuntee maahantuojan. Joskus kirpputoreilta löytyy sopivia nahkalaukkuja tai -takkeja, jotka saavat ruokapöydällä uuden muodon.

Käsitöitä tehdessään Scott kuuntelee radiota mutta ei tuijota ruutua.

– Haluan pitää sormeni. Työkalut ovat hyvin teräviä.

MARJO LAUKKANEN

kotisivu

SCOTT FORREST

Informaatiopäällikkö,
Arktisen yliopiston verkosto,
Lapin yliopisto

www.northspace.com

Scott Forrestin nahkatöihin keskittyvän
Northspace-yrityksen kotisivut.

ANNA-LEENA MUOTKA

eskon
puumerkki

YRITYKSET YLIOPISTOJEN KUMPPANEINA, UHKA VAI MAHDOLLISUUS?

Yliopistouudistuksen jälkeen yliopistojen vuorovaikutus elinkeinoelämän kanssa on korostunut erityisesti varainhankinnassa: esimerkiksi Lapin yliopistossa alueen yritykset ovat osallistuneet merkittäväillä panoksilla opetus- ja kulttuuriministeriön edellyttämään yliopistojen omarahoitusosuiden kerryttämiseen. Samalla on herännyt kysymyksiä yliopistoista itsenäisinä instituutioina: ohjaako rahoitusta suuntaava yritys tarpeillaan yliopistojen tutkimustoimintaa ja yliopisto-opintojen työelämäsuuntautuneisuutta?

Euroopan komissiossa toivotaan yliopistojen reagoivan esimerkiksi kasvavaan nuorisotyöttömyyteen laajentamalla vuorovaikutustaan yritysmaailman kanssa. Yliopistojen johtosäännöissä mainitaan, että ne toimivat riippumattomina mutta kiinteässä vuorovaikutuksessa yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa. Luonnolliselta tuntuukin, että yliopistot suuntaavat tutkimustoimintaa tulevaisuuden työelämän arvioituihin tarpeisiin ja tutkimustulosten pohjalta varmistavat korkeimman koulutuksen laadun.

Marraskuussa 2015 Suomen yliopistot UNIFI ry ja Suomen Yrittäjät ry asettivat työryhmän laatimaan yliopistoille yrittäjyys-suositukset. Työryhmään kutsuttiin seitsemän asiantuntijaa eri puolilta Suomea, mukaan lukien allekirjoittanut.

Suositukseen sisältyy ohjeistusta strategiatasolta yksittäisen yliopistoyhteisön jäsenen päivittäiseen toimintaan asti. Tavoitteena on, että yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta näkyvät yliopistoissa läpäisevästi ja että yliopistot vahvistavat keskinäistä yhteistyötään.

Palattaessa alun kysymykseen rahoittavien yritysten vaikutuksesta yliopiston tutkimuksen ja opetuksen linjauksiin todettakoon, että aihe puhututti myös suuntauksia valmistellutta ryhmää. Yliopistojen perustutkimus on luonnollisesti turvattava sellaisenaan. Merkittävä osa tutkimuksesta on kuitenkin soveltavaa, ja vaikuttavuuden tärkeimpänä mittarina pitäisi olla tulosten käyttökelpoisuus erilaisissa käytännön konteksteissa.

Palvelepa tutkimus ympärillä olevaa yritysmaailmaa tai vaikkapa koululaitosta on muistettava, että tutkimus- ja opetushenkilökunta yliopistoissa edustaa korkeinta asiantuntijuutta. Näin ollen yliopistoyhteisön jäsenten täytyy huolehtia siitä ja heihin täytyy luottaa siinä, että lopullinen päätös yliopiston perustoimintojen suuntaamisista tapahtuu yliopistohenkilöstön asiantuntijuuden perusteella. Toisaalta oudolta kuulostaa, jos yliopistot itsenäisyyttään puolustaessaan jättäisivät hyödyntämättä ympärillä olevan infran tarjoamat mahdollisuudet kehittää toimintojaan rikastuttamalla oppimisympäristöjä ja avaamalla käytännönläheisiä tutkimusaukkoja.

LENITA HIETANEN Lapin yliopiston musiikkikasvatuksen yliopistonlehtori
Yliopistojen yrittäjyys-suositukset -työryhmän jäsen

” Yliopistojen perustutkimus on luonnollisesti turvattava sellaisenaan.

PÄLVI RANTALA:

NOKKAUNIA JA TEHOTORKKUJA

Tutkimusmatka päiväunien
kulttuurihistoriaan

Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

Tekijän kommentti:

Kun kirja on tullut painosta, se on lukijalle uusi, tuore ja toivon mukaan innostava.

Tutkijalle ja kirjoittajalle kirja on vuosien työn tulos. Vaikka sen ilmestymisestä iloitsee, itse teos ja aihe on julkaisuvaiheessa läpikotaisin tuttu.

Silti aiheesta pitäisi jaksaa vielä kertoa ja keskustella – antaa haastatteluja, puhua seminaareissa ja vastailta toimittajien, kollegoiden ja muiden tutkimuksesta kiinnostuneiden kysymyksiin.

Samaan aikaan mieli palaisi jo uuteen.

Aina uuden tutkimuksen julkaisuvaiheessa tulevat samat tunteet. Apua, mitä jos joku haluaakin kuulla tästä lisää? Kysytäänkö taas ne kysymykset, joihin ei enää jaksaisi palata?

Toinen tunne on vastakkainen: Mitä jos kukaan ei kiinnostukaan? Onko työllä mitään väliä, jos sen lukee vain muutama ihminen, hekin puoliksi pakotettuna?

Tutkijan työ on julkista työtä. Vaikka pitkän prosessin päätyttyä olisi itse puutunut aiheeseen, muiden innostus ruokkii omaakin kiinnostusta ja antaa uskoa työn mielekkyyteen.

PÄLVI RANTALA

Saako johtaja nukkua työaikana? Voiko työpaikan vessassa ottaa nokkaunet? Mahutuuko eduskunnan sohvalle päivätorkuille?

Entä kenen aikaa on päiväuniin käytetty aika?

Päivi Rantala tarkastelee Nokkaunia ja tehotorkkuja -kirjassaan päiväunien kulttuurihistoriaa ja niiden nukkumisen käytäntöjä eri kulttuureissa. Päiväunien nukkuminen ole vain yksilön asia, vaan tavat sekä kulttuuriset, uskonnolliset ja sosiaaliset normit vaikuttavat siihen, milloin ja missä nukutaan ja miten päiväuniin suhtaudutaan. Yhteiskunta torkkuu meissä.

ARKTINEN KATTAUS

Marjo Laukkanen ja Markku Heikkilä

Ulkoministeriön Eurooppatiedotus
ja Lapin yliopiston Arktinen keskus,
2016

issuu.com/ulapland/

Arktinen pöytä on katettu ja pidot voivat alkaa! Kirjassa kuvataan Suomea arktisena maana ja tavataan arktisen arjen tekijöitä eri puolilla Lappia. Lukija pääsee mukaan niin päiväkotiin, palvelutaloon, tutkimusasemalle, sahalle kuin kokoussaleihin.

Ulkoministeriö levittää kirjaa maksutta kertoakseen Suomen arktisesta osaamisesta liittyen maamme kohta alkavaan puheenjohtajuuteen Arktisessa neuvostossa. Kirja on julkaistu myös ruotsiksi (Arktiskt Smörgåsbord), pohjoissaameksi (Árktalaš girijatvuohta) ja englanniksi (Arctic Variety).

Vuosikirjan 2016 teemana on Arktinen neuvosto. Vuosikirja sisältää lukuisia artikkeleita ja asiantuntijakommentteja, joissa pohditaan Arktista neuvostoa instituutiona sekä tieteen ja politiikan vuoropuhelun foorumina.

Arktinen vuosikirja on kansainvälinen ja tieteidenvälinen verkkojulkaisu, joka on omistettu arktisen politiikan, geopolitiikan, turvallisuuden, yhteistyön ja hallinnan sekä pohjoisten alueiden kehityksen analyttiseen tarkasteluun.

ARKTINEN VUOSIKIRJA 2016

Päätoimittaja professori Lassi Heininen, Lapin yliopisto.

Julkaisija: Pohjoinen tutkimusfoorumi ja Arktisen yliopistoverkoston geopolitiikan ja turvallisuuden tutkimuksen temaattinen verkosto.

www.arcticyearbook.com

MAAMME

Itsenäisen Suomen
kulttuurihistoriaa

Marjo Kaartinen, Hannu Salmi &
Marja Tuominen (toim.)

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura,
2016

Tietokirjallisuuden
Finlandia-palkintoehdokas
2016

Maamme-teoksessa luodaan katsaus itsenäisen Suomen kulttuurihistorian vuosikymmeniin. Kirja kertoo, millaista on ollut elää itsenäisessä Suomessa. Ääneen pääsevät monenkirjava kansa ja aikalaislähteet, joiden avulla arkiset kokemukset ja kulttuuri-ilmiöt heräävät henkiin.

Kirjan toimittajat ovat kulttuurihistorian professoreita: Marjo Kaartinen ja Hannu Salmi Turun yliopistossa ja Marja Tuominen Lapin yliopistossa. Tuomisen lisäksi Lapin yliopistosta kirjaan ovat kirjoittaneet artikkelit myös lehtori Maija Mäkikalli, dosentti Veli-Pekka Lehtola ja alumni Petri Laukka.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutista (MTI) tehty arviointi kohdistui toiminnan vaikuttavuuteen. Raportin mukaan MTI koetaan luotettavana, osaavana ja aktiivisena tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimijana.

Arviointihaastatteluissa MTI:lta toivottiin enemmän toimintaa, jossa yhdistyisi vahva tutkimuksellinen ja teoreettinen pohja. Lisäksi haastatteluissa tuotiin esille tarve vastata nopeasti muuttuviin Lapin matkailualan osaamis- ja kehittämistarpeisiin. Kansainvälisten kontaktien ja hankehakujen hyödyntäminen nähdään tärkeänä kehittämiskohteena.

ARVIO MTI:STA

Timo Aarrevaara, Pertti Heikkilä, Hannele Keränen, Eero Pekkarinen ja Kirsi Salonieminen

www.luc.fi

SEA ICE, RAIN-ON-SNOW AND TUNDRA REINDEER NOMADISM IN ARCTIC RUSSIA

Bruce Forbes ja tutkijaryhmä

Biology Letters -tiedejulkaisu

Äärimmäiset sääilmiöt vuosina 2006 ja 2013 aiheuttivat porokuolemia Jamalin autonomisessa piirikunnassa Länsi-Siperiassa. Nyt tutkijat ovat löytäneet yhteyden merijään sulamisen ja äärimmäisten sääilmiöiden välillä.

Veden sataminen lumelle vuonna 2013 johti 61 000 poron kuolemaan, mikä on noin viidennes Jamalin niemimaan 275 000 porosta. Molemmilla ajanjaksoilla merijään peittävyys Barentsinmerellä ja Karanmerellä oli poikkeuksellisen alhainen, ja ilmankosteus poikkeuksellisen korkea.

Tutkijoiden mukaan sääilmiöistä johtuvat porokuolemat uhkaavat nenetsien ikivanhaa paimentolaiskulttuuria.

ROMA SEROTTI

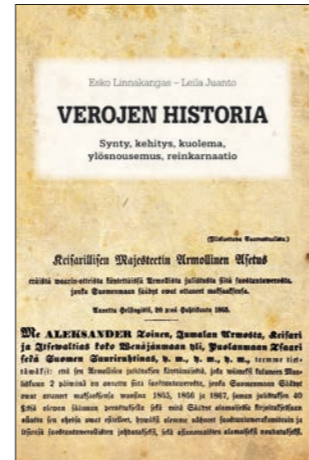
VEROJEN HISTORIA

Esko Linna & Leila Juanto

Lapin yliopiston sähköinen julkaisuarkisto

Verojen historia – synty, kehitys, kuolema, ylösnousemus, reinkarnaatio -kirja antaa kattavan kuvan siitä, mitä veroja, miksi ja milloin on ollut ja miten verojärjestelmämme on kehittynyt nykyisenlaiseksi. Teoksessa nostetaan esiin yli 200 veroa eri aikakausilta. Lopuksi pohditaan myös verotuksen tulevaisuutta.

Teos on syntynyt kirjoittajien pitkäaikaisen yhteistyön tuloksena. Esko Linnakangas toimi Lapin yliopistossa julkisen talouden professorina vuosina 1984–2007 ja sen jälkeen Helsingin yliopiston finanssioikeuden professorina vuoteen 2015. Leila Juanto on Lapin yliopiston finanssioikeuden professori.

lehtinurkka

ENNEN JA NYT – HISTORIAN TIETOSANOMAT

Numero 3/2016

KoulutSIDELOGIAT JA MARGINAALISET OPPILASRYHMÄT

Teemanumeron toimittajat: Jukka Nyysönen, Merja Paksuniemi ja Pigga Keskitalo

Teemanumero nostaa esille marginaaliryhmien kokemushistoriaa koululaitoksesta. Artikkeleissa pohditaan, miten eri oppilasryhmät, ikäluokat ja erityistarpeiset oppilaat on kohdattu koulutsideologioiden muokkaamissa koulukäytänteissä. Miksi kaikki eivät olleet tervetulleita kouluun, miksi lapselta pyrittiin riistämään hänen etniset juurensa tai millaiset mahdollisuudet elämälleen saa henkilö, jonka ajatellaan olevan jo lähtökohtaisesti pahatapainen?

www.ennenjanyt.net

RUUKKU – TAITEELLISEN TUTKIMUKSEN KAUSIJULKAISU

Numero 6

Muutos ja taiteellinen tutkimus

Teemanumeron toimittajat: Mari Mäkiranta ja Eija Timonen

Teemanumerossa pohditaan muutosta ja taiteen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, kuten sosiaalisesti vastuullista taidetta, taiteellisen tutkimuksen metodologiaa, taiteen tekemisen poliittisuutta ja uudenlaisia taiteen tekemisen muotoja. Esille nousevat paikallisten toimijoiden mahdollisuudet osallistua ympäristökonflikteihin tai kysymyksiin pakolaisuudesta, siirtolaisuudesta ja monikulttuurisuudesta. Keskiössä ovat myös yhteisöllinen päätöksentekoprosessi ja kaupunkitilan muutos.

Raportti on osa "Public Engagement Innovations for Horizon 2020" -hanketta, ja siinä tarkastellaan kolmentoista hankkeen vuorovaikutustoimintaa. Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamat hankkeet kiinnittyivät kolmeen temaattiseen ohjelmaan: teknologiamurrokset ja muuttuvat instituutiot, ilmastoneutraali ja resurssinukka Suomi sekä tasa-arvoinen yhteiskunta. Ne hyödynsivät proaktiivisia vuorovaikutusta edistäviä käytäntöjä, jotka menivät perinteistä tiedeviesticintää pidemmälle ja toivat sidosryhmät osaksi hanketta.

SOCIETAL INTERACTION OF SCIENCE IN STRATEGIC RESEARCH COUNCIL FUNDED PROJECTS

Timo Aarrevaara ja Kirsi Pulkkinen (toim.)

<http://pe2020.eu>

RIITTA SÄRKELÄ 28.10.2016

Järjestöt julkisen kumppanista markkinoiden puristukseen

Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on ollut suuri merkitys sosiaalipalvelujen kehittäjinä ja tuottajina Suomessa. Hallituksen tavoite laittaa julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut samaan asemaan yritysten palvelujen kanssa on tuttu lamalääke jo 1990-luvulta. Sote-uudistuksessa tehty linjaus julkisten palvelujen yhtiöittämisveloitteesta merkitsee sitä, että julkiset palvelut ovat samassa asemassa yritysten tuottamien palvelujen kanssa.

Järjestöjen aseman muutos on kytkeytynyt Suomessa kilpailukyvyyn ja palvelumarkkinoiden rakentamiseen. Muutoksen ovat saaneet aikaan ensisijaisesti muihin kuin järjestöihin liittyvät kansalliset poliittiset valinnat, joita Euroopan unionin sääntely on sittemmin vahvistanut.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

SOJA UKKOLA 18.11.2016

Työaika on muutakin kuin kellonaikaa

Erityisesti tietoon perustuvissa organisaatioissa työaika muodostuu yhä enemmän muun kuin kellonajan mukaan. Sen sijaan tapahtumat, ajan kokeminen ja muiden henkilöiden aikataulut muovaavat työn tekemisen aikaa. Työaika ohjaavatkin arkiset käytännöt pikemmin kuin muodollinen työajan sääntely.

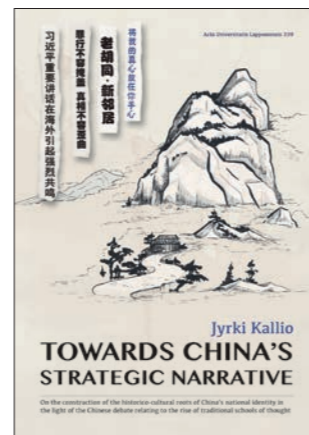
Soja Ukkolan tutkimus osoittaa että työ, jossa tieto on materiaalin sijaan keskeinen tuotantotekijä, ei taivu mitattaviin ja ennakoitaviin sekunteihin ja tunteihin. Se etenee usein ennakoimattomastikin tapahtumisen mukaan. Työaikaan heijastuu esimerkiksi ajankohta, jolloin saa tietoa työnsä eteenpäin viemiseksi.

Vaihteleva tapahtumiseen perustuva työaika aiheuttaa työaikaisten henkilökohtaistumista. Työyhteisöissä se johtaa työaikaisten vaihteluun henkilöiden välillä ja eriytymiseen.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

JYRKI KALLIO 25.11.2016

Kiinan kansallisidentiteetin historiallis-kulttuuriset juuret ja väittely perinteisten oppisuuntien elvyttämisestä

Kiinan poliittinen johto pyrkii luomaan maalleen uuden strategisen narratiivin eli kertomuksen, joka kuvaa maan nousua johtavaksi mutta rauhanomaiseksi suurvallaksi. Kiinan johto tarvitsee strategista narratiivia aatteelliseksi työkaluksi, jonka avulla on mahdollista haastaa länsimaiden johtoasema ja edistää koko vallitsevan maailmanjärjestyksen muuttamista sille suotuisemmaksi.

Ollennainen osa narratiivia on kiinalaisuuden määrittely. Tähän liittyy "kansallisen opin" esiinnoisuus eli se, miten Kiinan perinteisten oppisuuntien arvoja on ryhdytty valikoiden esittämään kiinalaisuuden ytimenä. Kiinan johto käyttää puheenvuoroissaan lainauksia kansalliseen oppiin kuuluvista klassisista teksteistä instrumentaalisesti eli korostamalla vain niitä perinteisten oppisuuntien arvoja, jotka palvelevat sen etuja.

Jyrki Kallion väitös auttaa ymmärtämään, miten Kiinan kansallinen identiteetti on muuttumassa. Se muistuttaa, että ilman historiallisten ja kulttuuristen prosessien tuntemusta on mahdotonta ymmärtää ja tulkita Kiinan yhteiskunnan ja politiikan kehityskulkuja.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Lapin ammattikorkeakoulun osakejärjestelyä koskeva esisopimus allekirjoitettiin

Lapin yliopisto, Rovaniemen kaupunki, Kemmin kaupunki, Tornion kaupunki, Kemi-Torniolaakson koulutus kuntayhtymä Lappia ja Rovaniemen koulutus kuntayhtymä allekirjoittivat syyskuussa Lapin ammattikorkeakoulu Oy:n osakejärjestelyä koskevan esisopimuksen.

Syyskuussa solmitun esisopimuksen mukaiset kauppasopimukset on tarkoitus laatia ja allekirjoittaa ennen vuodenvaihdetta ja kauppasopimuksen mukaiset osakekaupat saatetaan voimaan 1.1.2017 lukien.

Ensi vaiheessa Lapin yliopistolle syntyy 49 prosentin omistusosuus Lapin ammattikorkeakoulusta ja toisessa vaiheessa 1.1.2019 lukien omistusosuus nousee 50,5 prosenttiin. Rovaniemen, Kemmin ja Tornion kaupungit omistavat yhtiöstä ensivaiheessa 51 prosenttia ja toisen vaiheen jälkeen 49,5 prosenttia. Lapin ammattikorkeakoulun hallinnollinen ja toiminnallinen kotipaikka säilyy Rovaniemellä, mutta yhtiön osakeyhtiölain mukaisesti kotipaikaksi tulee Kemi.

Lapin ammattikorkeakoulun omistajat sitoutuvat ammattikorkeakoulutoiminnan edellytysten kehittämiseen kaikilla kolmella kampuksella eli Rovaniemellä, Kemissä ja Torniossa. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu kehittävät yhteisiä rakenteita hallinnossa sekä tutkimuksen ja opetuksen saralla opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovituin askelmerkein.

Lapin isäntäkomitea kokoontui Arktikumissa lokakuussa 2016.

Lappi valmistautuu Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuteen

Suomen ensi toukokuussa alkavan Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskauden valmistelut ovat olleet jo hyvän aikaa käynnissä ulkoasiainministeriössä. Yhtä hyvissä ajoin on oltu liikkeellä myös Lapissa, joka on yhteisvoimin tuomassa Suomen arktisimman alueen näkökulmaa puheenjohtajuuskauteen.

– Alaskassa keksittiin USA:n Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella perustaa paikallinen Host Committee, eli eräänlainen isäntäkomitea tuomaan paikallista näkökulmaa puheenjohtajuuskauteen ja esittelemään alueen arktisia vahvuuksia kokousvieraille. Tähän samaan pyrimme nyt laajalla yhteistyöllä Lapissa, sanoo verkoston vetäjä, Lapin yliopiston Arktisen keskuksen johtaja Timo Koivurova.

– Hienoa, että lappilaiset toimijat ovat aktiivisesti lähteneet mukaan tekemään yhdessä onnistunutta puheenjohtajuuskautta. Lapissa on paljon ainutlaatuisia arktista osaamista ja ratkaisuja, joita puheenjohtajuuskaudella on mahdollista tuoda esille, ulkoasiainministeriön Arktisen yhteistyön osaston johtava asiantuntija René Söderman sanoo.

Valtaosa Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskauden virallisista kokouksista järjestetään eri puolilla Lappia; Rovaniemellä, Inarissa, Kittilässä, Kemissä ja Kuusamossa. Lapin yhteistyöverkostoon kuuluu laaja joukko kuntien, aluekehittäjien, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän edustajia.

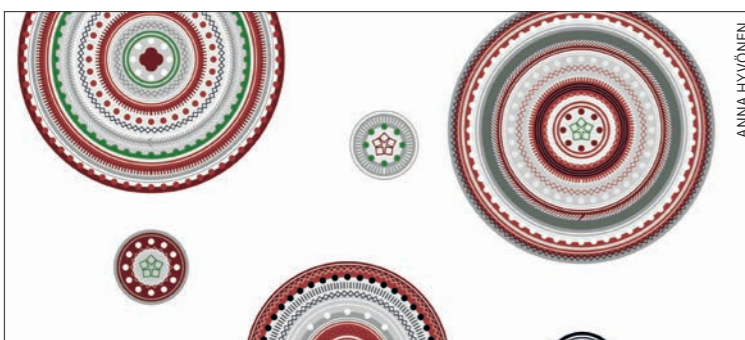
Arktiseen yliopistoon uusia jäseniä ja temaattisia verkostoa

Arktisen yliopiston johtajan Lars Kullerudin mukaan syyskuussa Pietarissa järjestetty Arktisen yliopiston kongressi edisti merkittävästi arktisen alueen korkeakoulutus- ja tutkimusyhteistyötä.

Arktisen yliopiston rehtoreiden foorumi keskusteli tapahtumassa hallituksen, temaattisten verkostojen ja opiskelijoiden kanssa sirkumpolaarisen alueen korkeakoulutuksen, verkostoinnin ja yhteistyön kehittämisestä. Keskustelujen tuloksena osapuolet hyväksyivät yhteisen julkilausuman.

Arktisen yliopiston neuvosto toivotti verkostoon tervetulleeksi kahdeksan uutta jäsentä: Churapchinsky State Institute for Physical Education and Sports, Trent University, University of Colorado, University of Nebraska-Lincoln, University of North Dakota, Korea Polar Research Institute, Nanjing University of Information, Science and Technology sekä Universität Hamburg.

Lisäksi neuvosto hyväksyi kuusi uutta temaattista verkostoa: Arctic Coastal Communities for Sustainability, Arctic Economic Science, Arctic Safety and Security, Language Documentation and Language Technologies for Circumpolar Region, Sustainable Arctic Resources and Social Responsibility ja Sustainable Production and Foraging of Natural Products in the North.

ANNA HYVÖNEN

Joulun tunnelmaa Arktikumissa

Perinteisiä Arktisia Markkinoita vietetään 16.–18. joulukuuta Arktikumissa, Rovaniemellä. Arktisen keskuksen järjestämiltä markkinoilta voi löytää paikallisia herkkuja joulupöytänsä sekä lappilaisia käsitöitä ja muotoilua pukinkonttiin.

Lappi, Oulu, Luulaja ja Tromssa uuteen yliopistoyhteistyöhön

Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoiset yliopistot ovat allekirjoittaneet sopimuksen ja julistuksen keskinäisen yhteistyön syventämisestä. Mukana ovat Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Luulajan teknillinen yliopisto ja Tromssassa päämajansa pitävä Norjan arktinen yliopisto.

Kaikkien neljän yliopiston rehtorit allekirjoittivat sopimuksen syksyllä Oulussa pidetyn Arctic Europe Forumin yhteydessä. Tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan Norjan kuningaspari ja paikalla oli myös useita ministereitä Norjasta ja Suomesta.

Yliopistojen yhteinen arktinen ohjelma korostaa yhteistyötä koulutuksessa, tutkimuksessa, innovaatioissa ja vuorovaikutuksessa. Tarkoituksena on luoda opinto-ohjelmia, joissa on mukana vähintään kaksi yliopistoa. Tutkimuksessa pyritään yhteistyöhön muiden muassa tutkimuksen infrastruktuurin osalta. Innovaatioissa haetaan tutkimuksen ja liike-elämän yhteistä hyötyä. Lisäksi yliopistot tiivistävät keskinäisiä verkostojaan, järjestävät yhteisiä tapahtumia ja hyödyntävät erityisesti Arktisen yliopiston tarjoamia kanavia ja mahdollisuuksia.

Yliopistot korostavat yhteistyötään myös erisidosryhmien kuten päätöksentekijöiden, liike-elämän toimijoiden ja suuren yleisön suuntaan. Samalla Lapin, Oulun, Luulajan ja Tromssan yliopistot tukevat uutta kaupunkien välistä Arctic Europe -yhteistyötä, jonka kautta tavoitellaan pohjoisten alueiden menestymistä globaalissa kilpailussa.

Uusi taukoverryttelyn malli autoilijoille

Lapin yliopisto ja Savonia-ammattikorkeakoulu ovat kehittäneet taukoverryttelyn hahmomallin, joka havainnollistaa, kuinka istumisen jäykistämät matkajat voisivat verryttellä, venytellä ja virkistäytyä. Mallin on rakentanut kuopiolainen Fantasia Works Oy.

Keväällä 2015 käynnistynyt LIIKE-TAUKO-hanke otti autoilijat tarkastelunsa kohteeksi. Hankkeessa tutkitaan muiden muassa ammattiautoilijoiden virkistäytymisen tarpeita, toimintaa taukopaikoilla, työhyvinvoinnin ja ergonomian parantamisesta sekä liikennekeskusten tarjoamia liikunta- ja hyvinvointipalveluja. Hanke pohjustaa uusia avauksia liikenteen taukopaikkojen palveluille ja edistää näin liikenneturvallisuutta.

Hankkeessa kehitetty taukoverryttelyn hahmomalli perustuu Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan mittavaan ammattiautoilijoiden ja karavaanareiden kysely- ja haastatteluaineistoon.

Hanketta koordinoi Lapin yliopisto ja rahoittaa Tekes, Euroopan aluekehitysrahasto, yksityiset yritykset sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöt.

Kompassi osaamisen suuntaamisen avuksi

Lapin yliopistossa on otettu käyttöön Kompassi-niminen järjestelmä osaamisen suuntaamisen toimintamallin työkaluksi. Uudistus merkitsee sitä, että aiemmin käytetyistä Excel-pohjaisista lomakkeista luovutaan ja jatkossa työsuunnitelmat tehdään uudessa Kompassi-tietojärjestelmässä.

Järjestelmän kehittämistyössä on pyritty siihen, että sähköisen järjestelmän avulla työsuunnittelu sujui entistä helpommin. Sisällöllisesti suunnitelmat laaditaan pääosin aiempien vuosien tapaan.

Teemu Saukkonen kertoo työstään vierailevana taiteilijana stipendiohjelmassa.

Jenny ja Antti Wihurin rahaston hallitus vieraili yliopistolla

Jenny ja Antti Wihurin rahaston hallitus, taideostolautakunta ja toimiston henkilökunta vierailivat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa lokakuussa 2016. Vieraille esiteltiin yliopiston toimintaa rehtori Mauri Ylä-Kotolan johdolla. Yliopiston esittelyn jälkeen vieraat tutustuivat järjestyksessään 41. vierailevan taiteilijan, tamperelaisen Teemu Saukkosen työskentelyyn tiedekunnan tiloissa.

Wihurin rahaston stipendiohjelma mahdollistaa kaksi kertaa vuodessa vierailevan taiteilijan työskentelyn kolmen kuukauden ajan tiedekunnan tiloissa. Ohjelma perustuu Rovaniemen kaupungin, Lapin yliopiston ja Wihurin rahaston kokoelman pohjalta rakentuvaan kolmikantayhteistyöhön, joka aloitettiin vuonna 1995.

Arktiset sää- ja luonnonilmiöt

Tutkijatohtori Ismo Alakärpän johtama ”Arktiset sää- ja luonnonilmiöt innovaatioiksi digitalisaation avulla” (DiArWe) -hanke on saanut 440 000 euron Tekes-rahoituksen. Hankkeessa keskitytään digitalisaation mahdollisuuksiin erityisesti matkailun, elämysteollisuuden ja ulkomarkkinoinnin sovellusalueilla.

Hankkeessa syntyy uutta tietoa teknologian soveltamisesta luonnonolosuhteissa sekä käyttäjätietoa yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavista käytännön sovelluksista. Uusien sovellusten avulla selvitetään, miten kulloiseenkin säätilaan ja muihin ympäröiviin olosuhteisiin voidaan valita parhaiten soveltuvat digitaalisen informaation esittämisen tavat ja teknologiat.

– Hankkeessa demonstroidaan muiden muassa jälkien, valon ja varjon digitaalista hyödyntämistä sekä älykkäitä projisointiratkaisuja luonnonolosuhteissa erilaisille ilmassa oleville valoa heijastaville pinnoille, joita voidaan soveltaa edelleen esimerkiksi ulkomarkkinoinnissa ja elämysten tuottamisessa, Alakärppä sanoo.

Tekesin ohella hanketta rahoittavat Lapland Safaris Oy, ProPinto Oy, SantaPark Oy, Hulluporo Oy, Metsähallitus, Sievin Jalkine Oy, Snowflake Oy ja Suomen tykkimainos Oy. Kansainvälisinä tutkimusyhteistyökumppaneina ovat Berliinin taideyliopisto ja norjalainen Northern Research Institute (NORUT) Tromssasta.

Arktinen Suomi

Suomi 100 -juhlavuoden hallitus on hyväksynyt Lapin yliopiston Arktisen keskuksen esittämän hankkeen Arktinen Suomi 2017 valtakunnallisen tuen piiriin. Tukisumma on 30 000 euroa. Arktinen Suomi 2017 -hankkeessa on useita eri osia, joista muodostuu yhtenäinen arktinen kokonaisuus. Samaan aikaan Suomi toimii myös Arktisen neuvoston puheenjohtajana.

Suomen arktinen juhlavuosi huipentuu marraskuussa 2017, jolloin Rovaniemellä pidetään korkean tason arktinen konferenssi Rovaniemi Arctic Spirit. Sen yhteydessä avataan Arktikumiin ”Suomen arktinen expo” -näyttely, jossa on esillä suomalaista arktista osaamista ja teknologiaa. Myönnetty valtakunnallinen tuki on tarkoitettu erityisesti näyttelyn toteuttamiseen.

Tukea arktiselle tutkimukselle

Lapin yliopisto on saanut 100 000 euron lahjoituksen Monacon ruhtinas Albert II:n -säätiöltä. Lahjoitus on suurimpia Lapin yliopiston saamista yksittäisistä lahjoituksista. Säätiö kohdistaa lahjoituksensa arktiseen koulutuksen ja tutkimukseen. Lapin yliopistossa sijaitseva Arktisen yliopiston sihteeristö koordinoi sopimukseen liittyvää työtä. Ruhtinas Albert II on osallistunut useisiin Arktisen yliopiston järjestämiin tapahtumiin.

– Lahjoitus Lapin yliopistolle on selkeä osoitus ruhtinas Albert II:n sitoutumisesta arktiseen tutkimukseen ja koulutukseen. Lisäksi lahjoitus korostaa Lapin yliopiston tärkeää roolia yliopistoyhteistyön koordinoijana, norjalainen Arktisen yliopiston rehtori Lars Kullerud toteaa.

– Lapin yliopiston tavoitteena on kerätä varoja erityisesti arktiselle tutkimukselle ja koulutukselle. Lahjoitus tukee osaltaan tähän tavoitteeseen pääsemisessä, Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola lisää.

SOL Palvelut Oy:ltä tukea yliopistolle

SOL Palvelut Oy on lahjoittanut 10 000 euroa Lapin yliopiston varainhankintaan. Yritys kohdensi lahjoituksensa kasvatustieteiden opetuksen ja tutkimuksen rahastoon. Toimitusjohtaja Juhapekka Jorosen mukaan SOL haluaa tukea pohjoisia alueita ja kiittää yliopistoa pitkään jatkuneesta yhteistyöstä. Jorosen mukaan Lapin yliopistossa annettava opetus ja tutkimus luovat perustaa tulevien sukupolvien tiedontarpeille ja valmentavat henkilökuntaa yritysmaailman monipuolisiin tehtäviin.

REBEKKA HEINO

Design-kilpailuun osallistuneita opiskelijoita vuodelta 2011. Vasemmalla BRP:n design- ja innovaatiotoiminnan johtaja Denys Lapointe.

BRP osallistui 20 000 eurolla varainhankintaan

Moottorikelkkoja ja mönkijöitä Rovaniemellä valmistava BRP Finland Oy on lahjoittanut 20 000 euroa Lapin yliopiston varainhankintaan. Yritys kohdensi lahjoituksensa taiteiden opetuksen ja tutkimuksen rahastoon.

– Lahjoitus taiteiden tiedekunnalle oli meille luonteva valinta, sillä vaatesuunnittelu ja teollinen muotoilu ovat liiketoiminnallemme tärkeitä kilpailutekijöitä. Vaatteet ja asusteet rakentavat kelkkailukokemusta ja yliopiston vaatesuunnittelu vastaa juuri tähän tarpeeseen. Olemme työllistäneet vuosien varrella useita Lapin yliopistosta valmistuneita vaatesuunnittelijoita, BRP Finlandin toimitusjohtaja Jukka Jokinen sanoo.

Taiteiden tiedekunnan dekaani Timo Jokelan mukaan BRP ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta jakavat keskenään näkemyksen arktisesta palvelumuotoilusta ja olosuhteosaamisesta.

– BRP:n ja tiedekunnan välinen yhteistyö tukee tiedekuntaa arktisena palvelumuotoilun- ja olosuhteiden osaajana, tutkijana ja kehittäjänä, Timo Jokela kiteyttää.

BRP on järjestänyt jo useana vuotena design-kilpailun Lapin yliopiston palvelumuotoilun opiskelijoille.

– Design-kilpailu on hyvä esimerkki siitä, kuinka yhteistyö alueella toimivan yrityksen kanssa kouluttaa opiskelijoitamme kansainvälisyyteen sekä vahvistaa opiskelijoiden polkua työelämään, rehtori Mauri Ylä-Kotola lisää.

Tämä juttu on poistettu verkkolehdestä 9.11.2020.

APURAHAT

SUOMALAISEN TIEDEKATEMIAN APURAHA

Suomalainen Tiedekatemia on jakanut apurahoja yhteensä 36 tutkijalle, jotka edustavat kattavasti humanistisia ja yhteiskuntatieteitä.

Lapin yliopistosta kuudentuhannen euron apurahan

sai OTT Emilia Lindroos. Apuraha myönnettiin perustutkimukseen projektille "Die Sprache des Unrechts - Eine kontrastive Untersuchung zu Strafgesetzbüchern im deutschsprachigen Raum"

JENNY JA ANTTI WIHURIN RAHASTO

Jenny ja Antti Wihurin rahasto jatkaa osaltaan Rovaniemen kaupungin, Lapin yliopiston ja Wihurin rahaston koelman pohjalle rakentuvan kolmikantayhteistyön edistämistä vierailevien taiteilijoiden stipendiohjelmalla, joka aloitettiin jo vuonna 1995.

Rovaniemen kansainvälisen konferenssin Rovaniemi Arctic Spirit 2017 järjestämiseen rahasto myönsi

10 000 euroa. Oikeustieteen lisensiaatti Heikki Huhtamäelle myönnettiin 8000 euroa väitöskirjatyöhön "Turvaamistoimet ja tilien turvaamismääräykset elinkeinotoiminnassa". Taiteen maisteri Mari Oikarinen sai 5000 euroa taidekasvatustyöpajasarjan kehittämiseen yhteistyössä Rovaniemen taidemuseon kanssa.

SUOMALAISEN LAKIMIESYHDISTYKSEN APURAHOJA

Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuoden 2016 myönnetyt apurahat ja palkinnot julkistettiin Oikeuskulttuurin päivässä marraskuussa 2016. Lapin yliopistoon myönnettiin kaksi apurahaa:

- Professori Jaakko Husa, Lapin yliopisto, Visiting Fellow -vierailun kuluihin Hongkongin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa 4 000 euroa.
- OTM Laura Tarvainen, Lapin yliopisto, pakolaisoikeuden väitöskirjatyöhön "Vulnerability of the victims of torture

in asylum process" liittyvään seminaariin Reykjavikin yliopistossa keväällä 2017 800 euroa.

Lakimies-aikakauskirjan kirjoittajapalkinto:

- Tuula Linna: Kanteenmuutoskielto, preklusio ja oikeusvoima – prosessioikeuden klassikkoja (LM 3–4/2015).

Oivallisten OTM-tutkielmien palkinto:

- OTM Anssi Kärki, Lapin yliopisto, insolvenssioikeuden tutkielmasta "Piercing the corporate veil Yhdysvalloissa ja keinotekoisten järjestelyjen syrjäyttäminen Suomessa".

Rahoitusta oikeustieteiden tiedekunnalle

Future Regulation of Industrial Internet (FRII) -hanke on saanut Tekes-rahoituksen kahdeksi vuodeksi. FRII tutkii teollisen internetin oikeudellisia ja liiketoiminnallisia kysymyksiä.

Tutkimushanke tuo selvyttä teollisen internetin kehityksen keskiössä oleviin oikeudellisiin kysymyksiin, jotta niihin

voidaan löytää vastauksia ja edistää liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. Keskeisimmät oikeudenalat ovat aineettomat oikeudet (IPR), tietosuojat ja kilpailuoikeus. Hankkeen tulokset hyödyttävät monia osapuolia yrityksistä asiamiehiin, viranomaisiin, lainsäätäjiin ja tiedeyhteisöön.

Saamelaismuseum Siida sijaitsee Inarissa.

Suomen Akatemian kärkihankerahoitus

Apulaisprofessori Sanna Valkosen johtama Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä museo. Alkuperäiskansan representaatiot ja saamelaiskulttuuri Saamelaismuseum Siidassa -hanke on saanut Suomen Akatemialta 300 000 euron kärkihankerahoituksen.

Hanke kehittää osallistavia toimintamalleja, joilla vahvistetaan Saamelaismuseum yhteisöllistä toimintatapa-akateemista yhteistyötä sekä integroidaan paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä kulttuuriperintönsä määrittämiseen ja tuottamiseen. Lisäksi hankkeessa työskentelee asiantuntijoiden kanssa Saamelaismuseum Siidalle uutta perusnäyttelyiden käsikirjoitusta sekä näyttelypoliittista ohjelmaa.

Tutkimushankkeen tavoitteena on luoda toimintamalleja kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestäväille alkupe- räiskansamuseolle. Hanke toteutetaan yhteistyössä Saamelaismuseum Siidan kanssa, joka on Suomen saamelaisten kansallismuseo.

MARKO JUNTILA

Kaarina Määttä
Lapin rahaston hoitokunnan puheenjohtajaksi

Vararehtori, professori Kaarina Määttä on valittu Lapin rahaston hoitokunnan puheenjohtajaksi 1.10.2016 alkaen. Määttä on ollut hoitokunnan jäsen vuodesta 2011 lähtien.

Lapin rahasto on yksi Suomen kulttuurirahaston seitsemästätoista maakuntarahastosta.

Lapin rahasto tukee oman maakunnan alueella tehtävää kulttuurityötä ja tieteellistä tutkimusta jakamalla apurahoja ja palkintoja kerran vuodessa.

Apurahojen seuraava hakuaika on 10.1.2017–10.2.2017.

TIMO HEIKKALA

Markus Aarto
Kreikan kunniakonsuliksi Lappiin

Lapin yliopiston hallintojohtaja Markus Aarto on nimitetty Kreikan kunniakonsuliksi Lappiin.

Kunniakonsulaatteja perustetaan varsinaisen suurlähetystön lisäksi eri puolille maata. Kunniakonsuleita ohjaavat maan suurlähetystö tai pääkonsulaatti. Kunniakonsulit valvovat työssään edustamansa maan kansalaisten oikeuksia ja edistävät maiden välistä kanssakäymistä ja kaupankäyntiä.

ANNA-LEENA MIJOKKA

Nafisa Yeasmin
Kansalliseen maahanmuuttajien koulutuksen arviointiryhmään

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on valinnut tutkija Nafisa Yeasminin jäseneksi maahanmuuttajien koulutuksen arviointiryhmään. Ryhmän tehtävänä on kartoittaa ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajien perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen sekä koulutusasteiden nivelvaiheisiin liittyviä hyviä käytäntöjä.

Nafisa Yeasmin tutkii maahanmuuttoa Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa. Hän on projektikoordinaattori Foreign Lounge -hankkeessa, joka edistää ulkomaalaistaustaisten työnhakijoiden työllistymistä Lapissa.

MARKO JUNTILA

Liisa Ansala
Euroopan neuvoston kuntakamarin puheenjohtajaksi

Lapin yliopiston vieraskielisen opetuksen koordinaattori Liisa Ansala on valittu Euroopan neuvoston kunta- ja aluehallintokongressin kuntakamarin varapuheenjohtajaksi. Kongressi koostuu kahdesta kamarista: kunta- ja aluekamarista.

Kongressissa ovat edustettuina 47 Euroopan neuvoston jäsenmaata. Kongressin tehtävänä on valvoa Eurooppalaisen itsehallinnon peruskirjan toteutumista eli lähinnä sitä, että eurooppalaiset kunnat ja aluehallinnot kunnioittaisivat lähidemokratiaa.

hiutaleita

LOTTA VIKARI

Ilmailu- ja avaruus oikeuden instituutin johtaja
Kansainvälisen oikeuden professori,
Oikeustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

” Kuusen kupeessa on
kaukana kavala maailma.

ANNA-LEENA MUOTKA

PEIKKOVAARA

Vietin syksyllä nuku ulkona -yötä (17.9.). Ykkössuunnitelman yö luolantapaisessa ei innostanut eskaria, joka arveli kivikossa lymyävien peikkojen pahastuvan vieraista. Kun kuu jo kurotteli vaaran takaa keltaisena vatina, siirryimme varanukkumapaikalle pienen kosken partaalle. Yö tähtien alla kuohujen tuutulaulussa oli sekin mainio seikkailu, ja lapsi tuhisi pussissaan tyytyväisenä kuin toukka kotelossa.

Taivasalla yöpyminen oli pikantti mauste viikonloppuun. Seuraavaksi yöksi siirryimme jo mielihyvin kotisänkyyn. Meillä on varaa viettää myös autotonta päivää (22.9.), älä osta mitään -päivää (25.11.) ja vaikkapa vegaanipäivää (1.11.). Sähköittä emme sentään kokonaista päivää pärjännä – Earth hour -tapahtuma (19.3.) kestääkin vain tunnin.

Teemapäivät, -yöt ja -tunnit tarjoavat helpon tilaisuuden tehdä jotain hie-man arjen yläpuolelle kohoavaa ja yhteisöllisen oloista. Niillä ei kuitenkaan ratkota sen paremmin yksilön kuin maailmankaan ongelmia. Turhan usein unohtuu, että samoihin teemoihin liittyy todellista kamppailua ihmisarvoisesta elämästä – jopa elämästä ylipäätään.

Kuusen kupeessa on kaukana kavala maailma, mutta siellä ei voi maata loputtomiin. Kun uinuimme tähtien tuikkeessa, kolmisenkymmentä ihmistä loukkaantui Manhattanilla pommi-iskussa. Tätä kirjoittaessani Nälkäpäivä-keräyksen lippaisiin toivotaan apua eritoten Syyrian sodan uhreille. Samaan aikaan rasistinen vihapuhe ja väkivalta ovat Suomessa arkipäivää.

Lapselle peikkovaara oli totisinta totta. Yhtä totta on monelle varttuneemmalle vaara hyvinvointiamme uhkaavista muukalaisista. ”Kel onni on, se onnen kätkeköön” kuvaa paitsi suhtautumistamme menestyksen näyttämiseen myös valmiuksiin jakaa omastamme. Kansainvälinen pakolaispäivä juhannuksen alla (20.6.) jäi tänäkin vuonna niukalle huomiolle.

Ei haittaisi, jos kaikilla huolet olisivat sitä luokkaa, että voisi pohtia maailman henkisen omaisuuden päivän ohjelmaa, tanssin päivän koreografioita tai puutarhapäivän istutussuunnitelmaa. Kaikkia näitä vietetään huhti-toukokuussa – kuten myös miinojen vastaista päivää, toisen maailmansodan vainajien muistopäivää ja kadonneiden lasten päivää.

Vielä vinkiksi loppuvuoden kansainvälisiä teemapäiviä: ihmisoikeuksien (10.12.), siirtolaisten (18.12.) ja inhimillisen solidaarisuuden päivä (20.12.). Ne eivät suinkaan sulje pois itsenäisyyspäivän (6.12.) tai vaikkapa suomalaisen musiikin päivän (8.12.) juhlintaa. Entä ehditkö huomata suvaitsevaisuuden päivän (16.11.) – miten sinä vietit sitä?

*Hauskaa
Joulun aikaa!*

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

MARKO JUNTILA

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
PL 122 | 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON
Lapin rahaston

APURAHAT 2017

HAETTAVINA

10.1.-10.2.2017

Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahaston apurahojen hakuaika on 10.1. – 10.2.2017.
Haku tapahtuu verkkopalvelussa osoitteessa www.skr.fi/apurahanhakija

Apurahoja on jaossa 503 000 euroa ja jakovuorossa olevat nimikkorahastot ovat:
Mikko ja Sirkka Jokelan rahasto, Suoma ja Veijo Kärjen rahasto, Lapin Sivistysseuran rahasto, Lapin tutkimusrahasto, Ragnar Lassinantin rahasto, Irja ja Väinö Pekkalan rahasto, Sirkka ja Ahti Riskun rahasto, Kerttu Uutelan rahasto ja Aino Yliruokasen rahasto.

Tieteisiin ja taiteisiin on mahdollista hakea kokovuotista apurahaa, jonka suuruus on 24 000 euroa. Laajoihin, maakunnallisesti merkittäviin ja tavanomaista suurempaa rahoitusta vaativiin kärkihankkeisiin voidaan myöntää 40 000 euroa yhtenä tai kahtena apurahana. Visuaalisiin taiteisiin myönnetään ainakin yksi kokovuotinen 24 000 euron työskentelyapuraha.

A.E. Nordenskiöldin -stipendin tarkoituksena on edistää arktisen alueen tutkimusta, ja sitä voivat hakea kaikkien tieteen alojen tutkijat. Stipendi on 24 000 euroa ja se myönnetään yhdelle henkilölle tai työryhmälle. M.S. Elomaan rahastosta jaetaan 12 000 euroa saamelaisopiskelijoiden tukemiseksi.

Lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan myönnetään vähintään 20 000 euroa. Apurahoja voivat hakea mm. opettajat tai lapsi-, koululais- ja nuorisoryhmien vetäjät. Lasten kulttuuritoiminnassa tärkeänä pidetään lasten osallistumista.

Käsiteltäväksi otetaan hakemukset, jotka on toimitettu hakuohjeen mukaisesti Lapin rahastoon verkkopalvelussa **10.2.2017 klo 16.00 mennessä**. Myöhässä tulleita hakemuksia ei käsitellä.

Lisätietoja osoitteesta www.skr.fi/mkr/la

Tiedustelut: asiamies Marjut Kuusisto, marjut.kuusisto@skr.fi, puh. 050 385 7609
tai sihteeri puh. 050 321 1784.

www.skr.fi/la